

Hematologische tumordiagnostiek

Dr. Anneke Bosga-Bouwer

Staflid afdeling Genetica

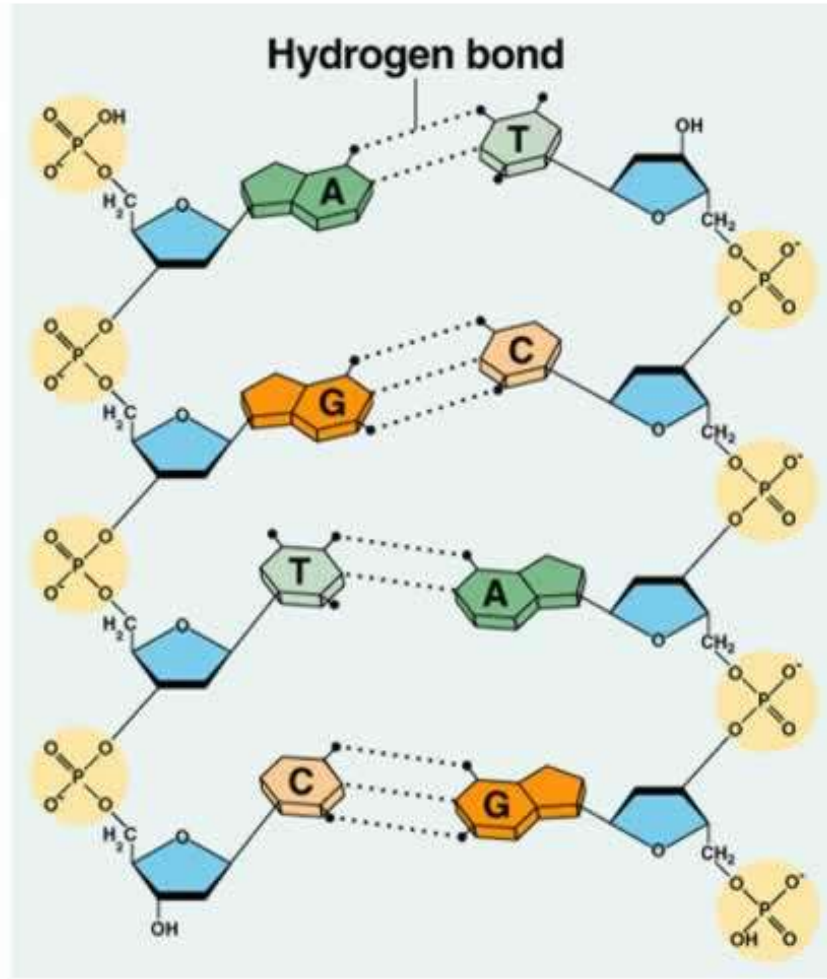
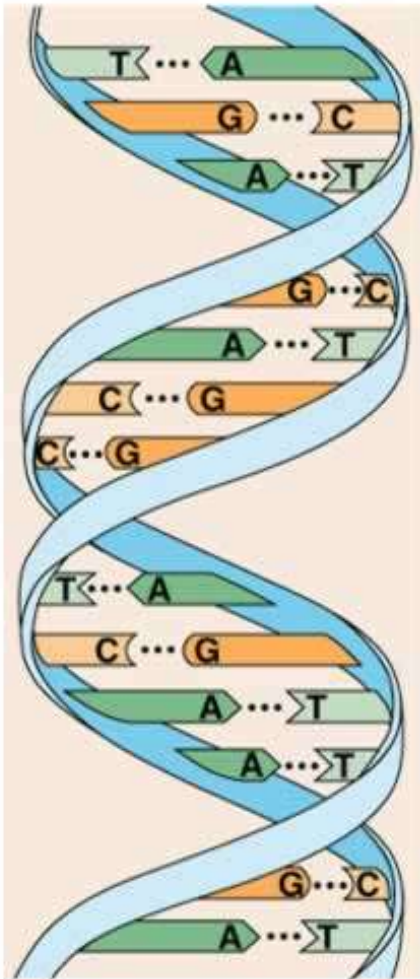
Dr. André Mulder

Arts klinische chemie/klinisch chemicus, afdeling Laboratoriumgeneeskunde

Disclosures

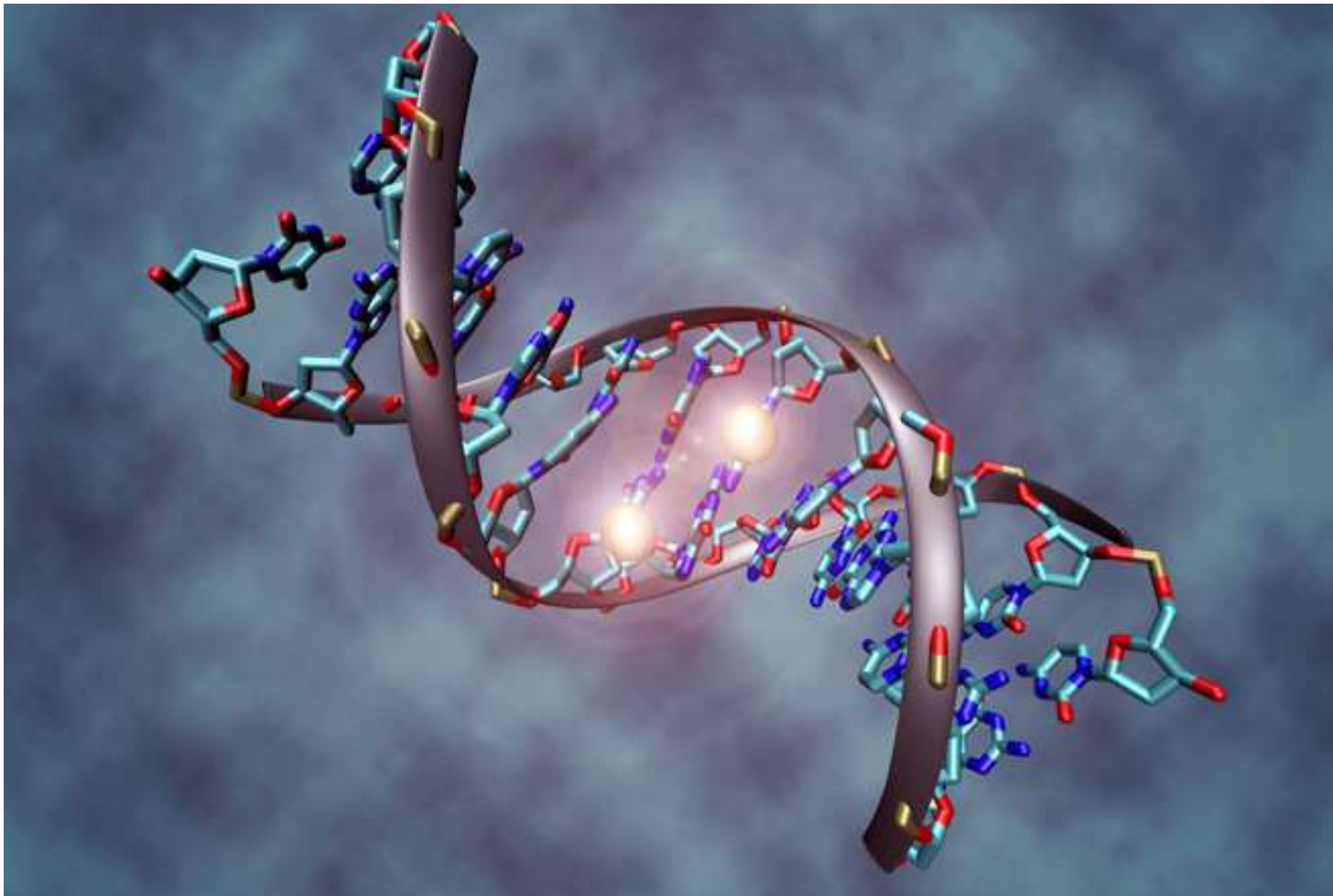
Type van verstrengeling / mogelijk (financieel) belang	Naam van commercieel bedrijf
<i>Ontvangst van subsidie(s)/research ondersteuning:</i>	Geen belangen
<i>Ontvangst van honoraria of adviseursfee:</i>	Geen belangen
<i>Lid van een commercieel gesponsord 'speakersbureau'</i>	Geen belangen
<i>Financiële belangen in een bedrijf (aandelen of opties)</i>	Geen belangen
<i>Andere ondersteuning (gelieve te specificeren):</i>	Geen belangen
<i>Wetenschappelijke adviesraad:</i>	Geen belangen

Dubbelstreng DNA

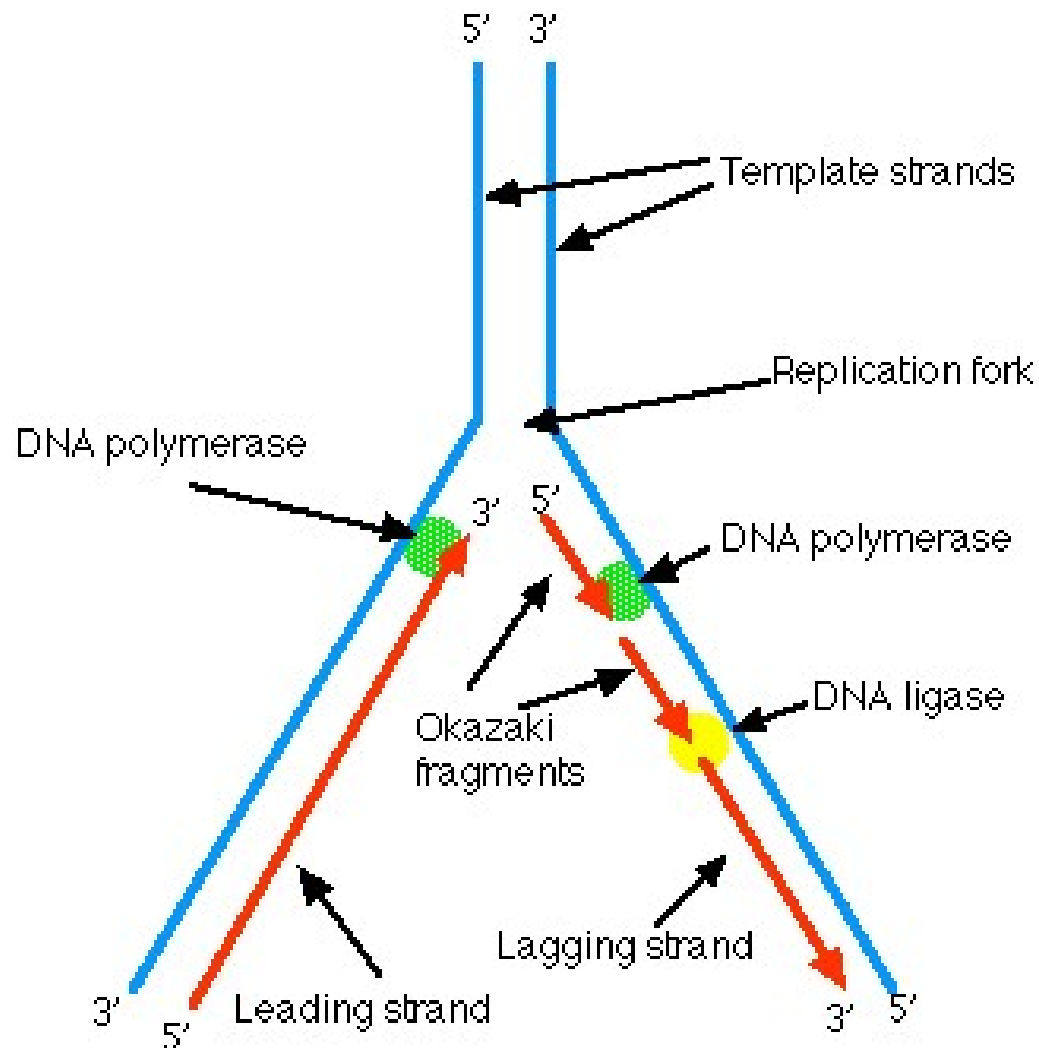

Humaan genoom:

3.000.000.000 bp = 3 miljard baseparen

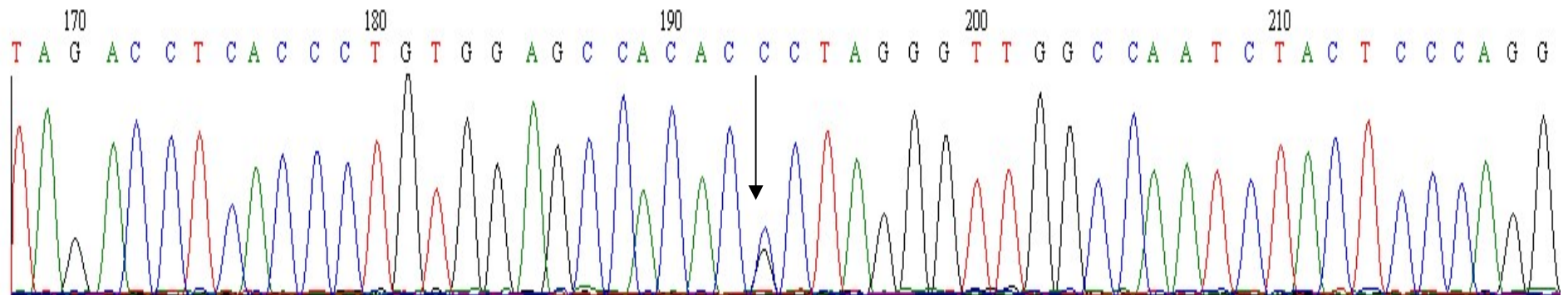
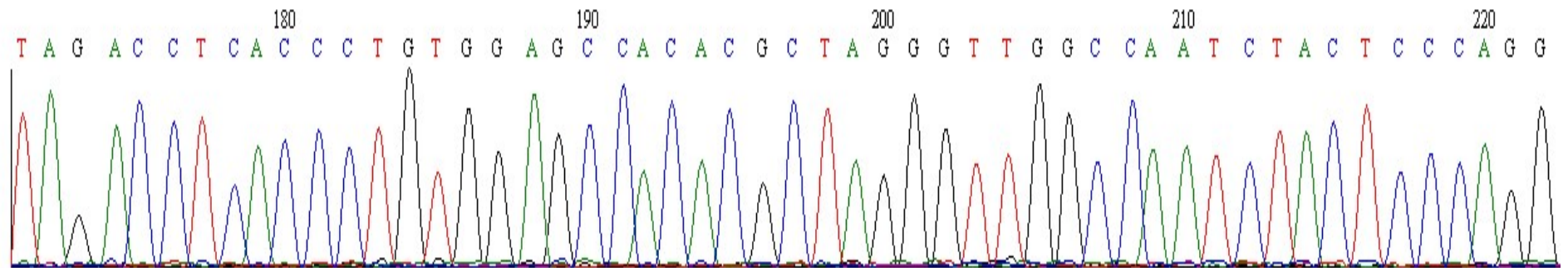
Celdeing: replicatie

Afwijkingen in coderend DNA

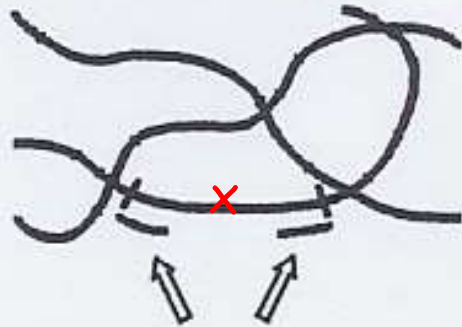
	normaal	defect
puntmutatie	—A—	—G—
insertie	—	— —
deletie	— —	—
triplet repeat	—(CTG) ₁₀ —	—(CTG) ₁₀₀ —

DNA sequentie mutatie-analyse

Polymerase ketting reactie Polymerase chain reaction

chromosomaal DNA
(0.1 μg , 3×10^9 bp)

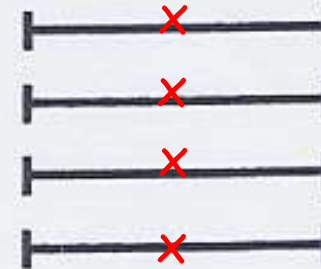

2 specifieke primers

PCR

gewenst fragment
(100-5000 bp)

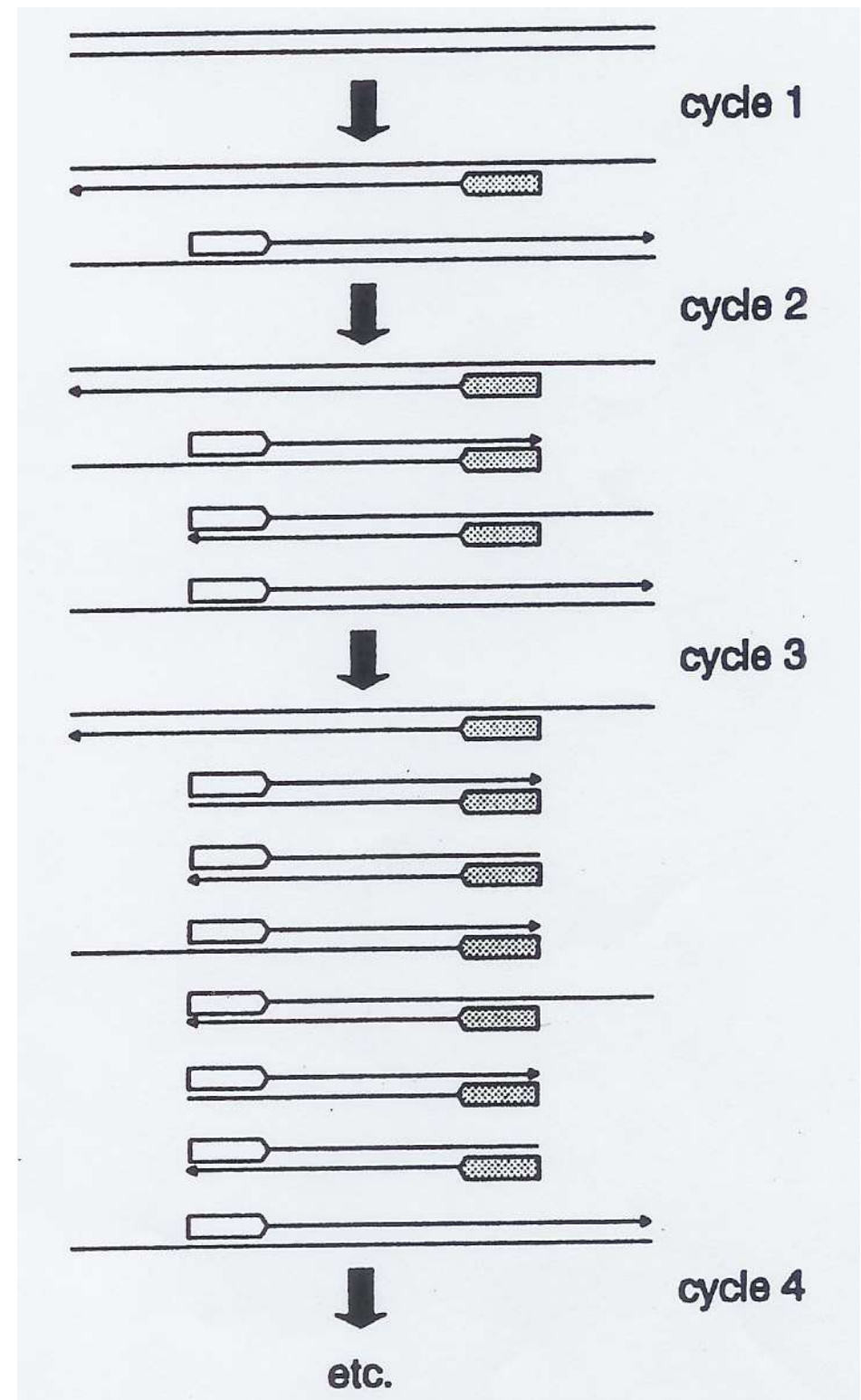

onbeperkte hoeveelheden

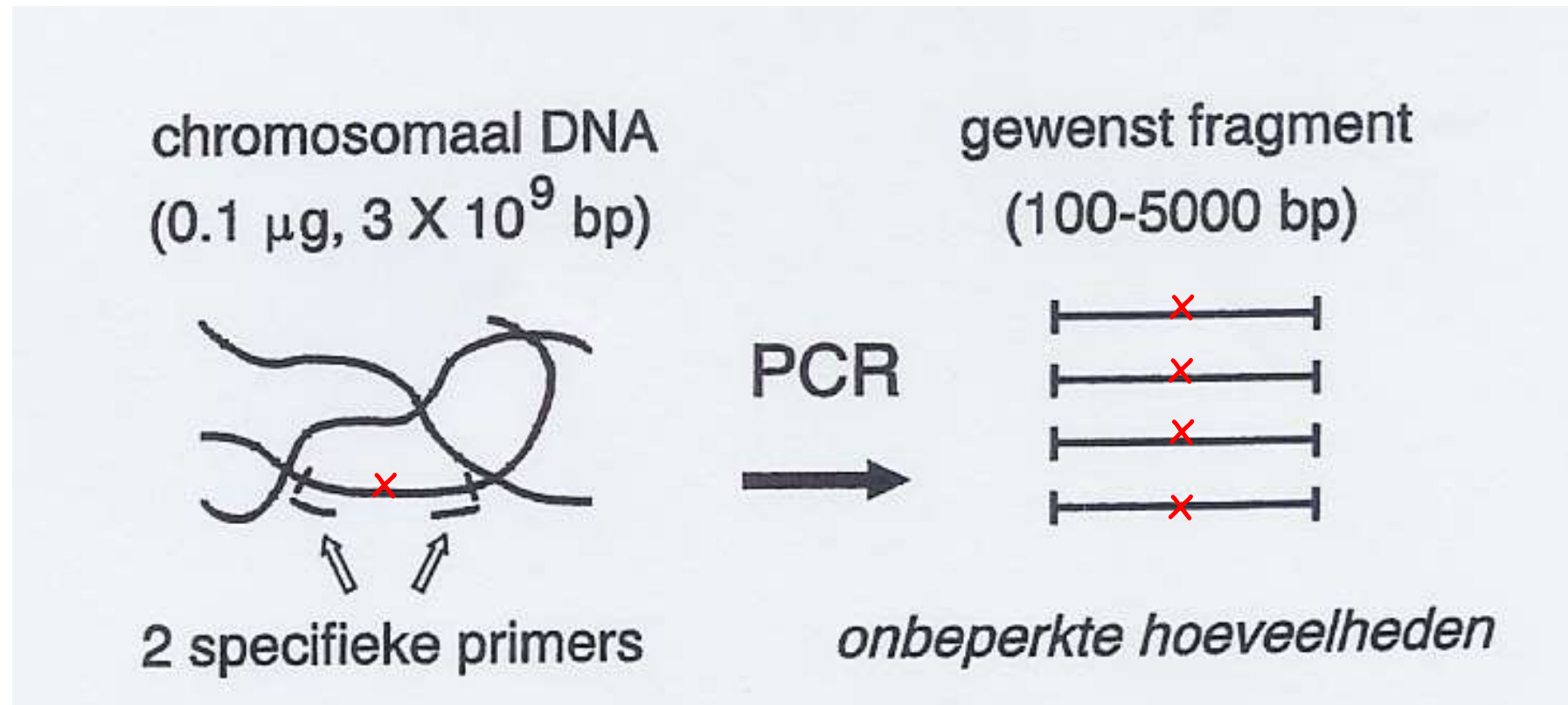
PCR:

- denaturatie: 95°C
- annealing: 55-65°C
  - 2 primers (± 20 nt)
- extension: 72°C:
  - Taq DNA polymerase:
    - *Thermus aquaticus*
    - heetwaterbronnen
  - losse nucleotiden (A,T,C,G)
- 25 - 40 cycli (circa 2 uur)

Polymerase ketting reactie Polymerase chain reaction

PCR: 1:100.000-1.000.000 cellen!

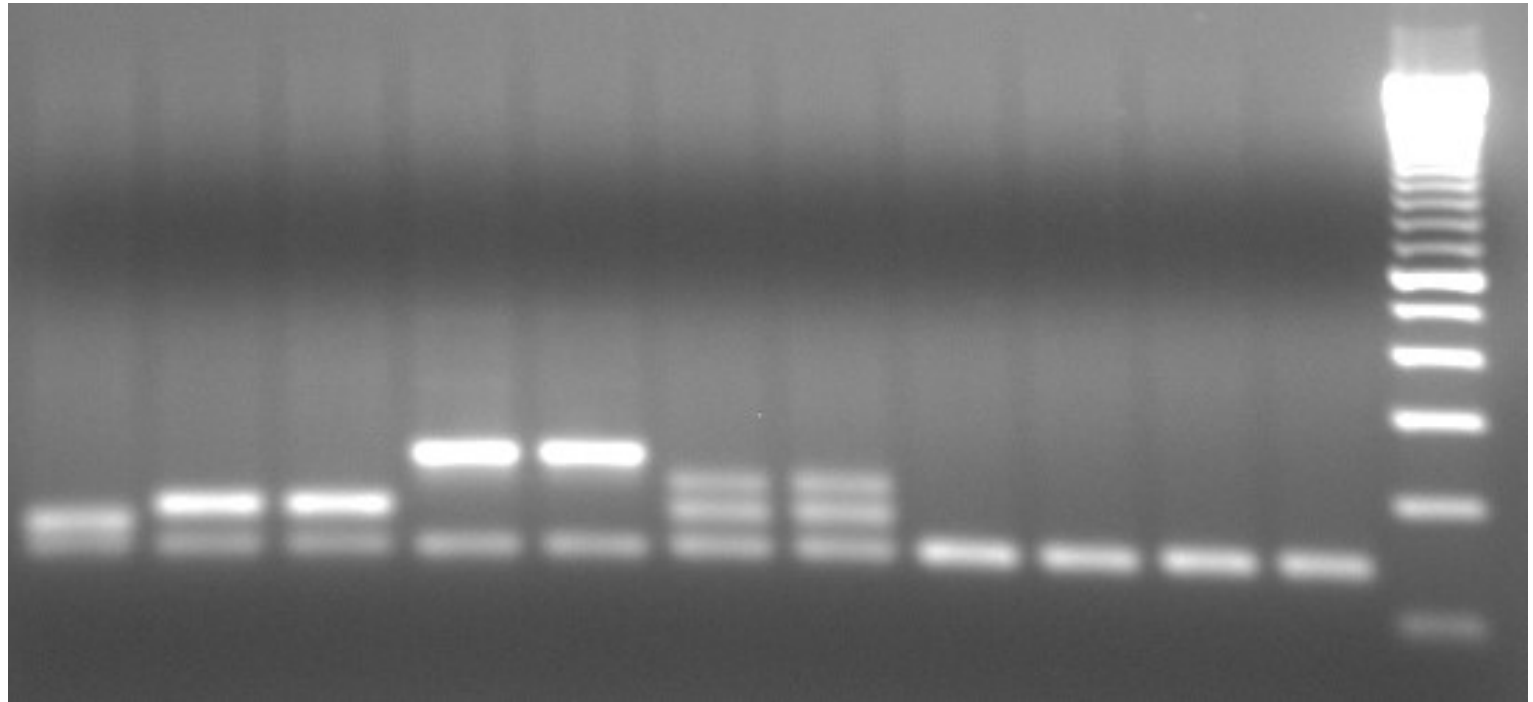

Minimaal meetbare restziekte (MRD)

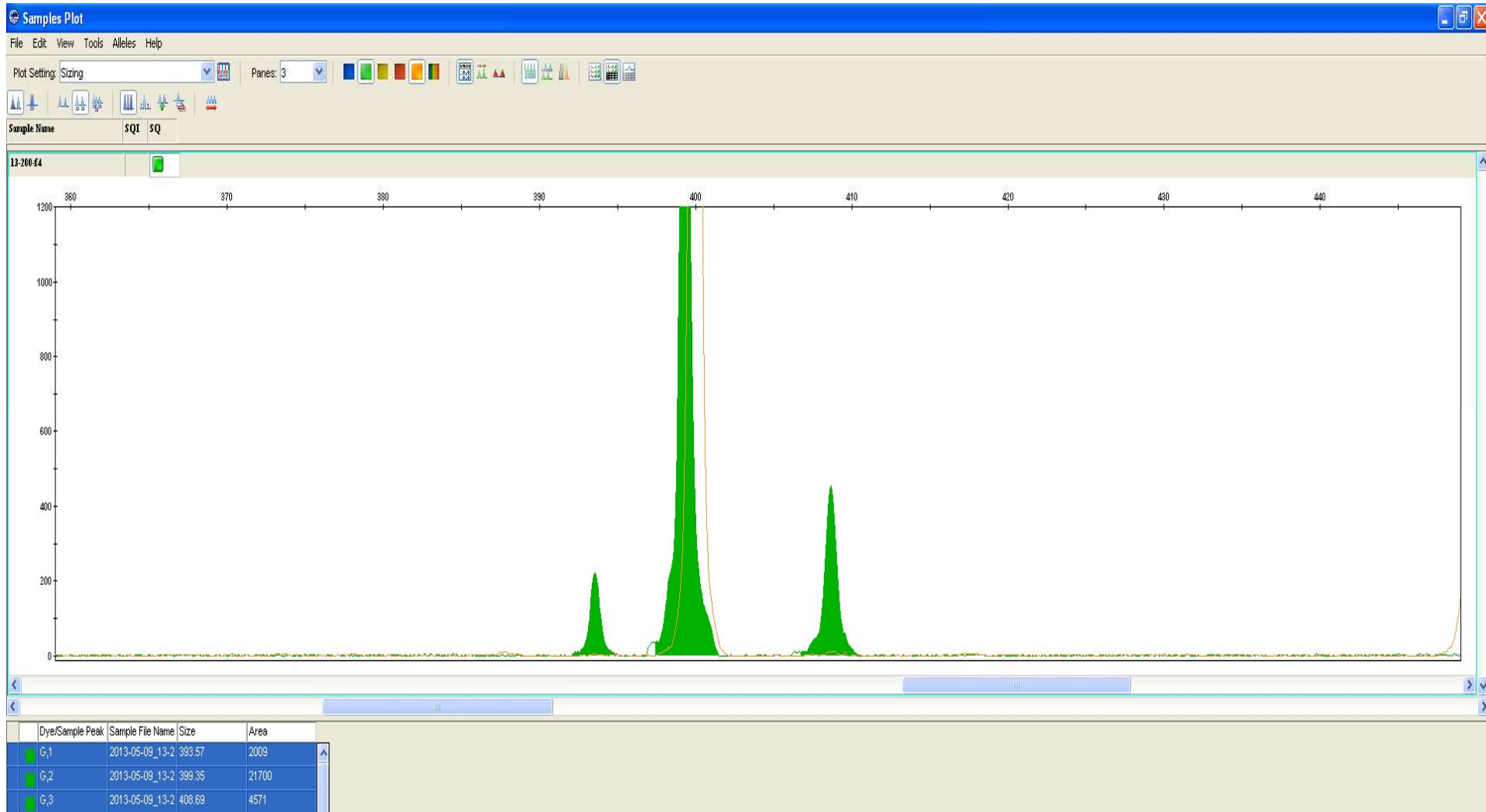

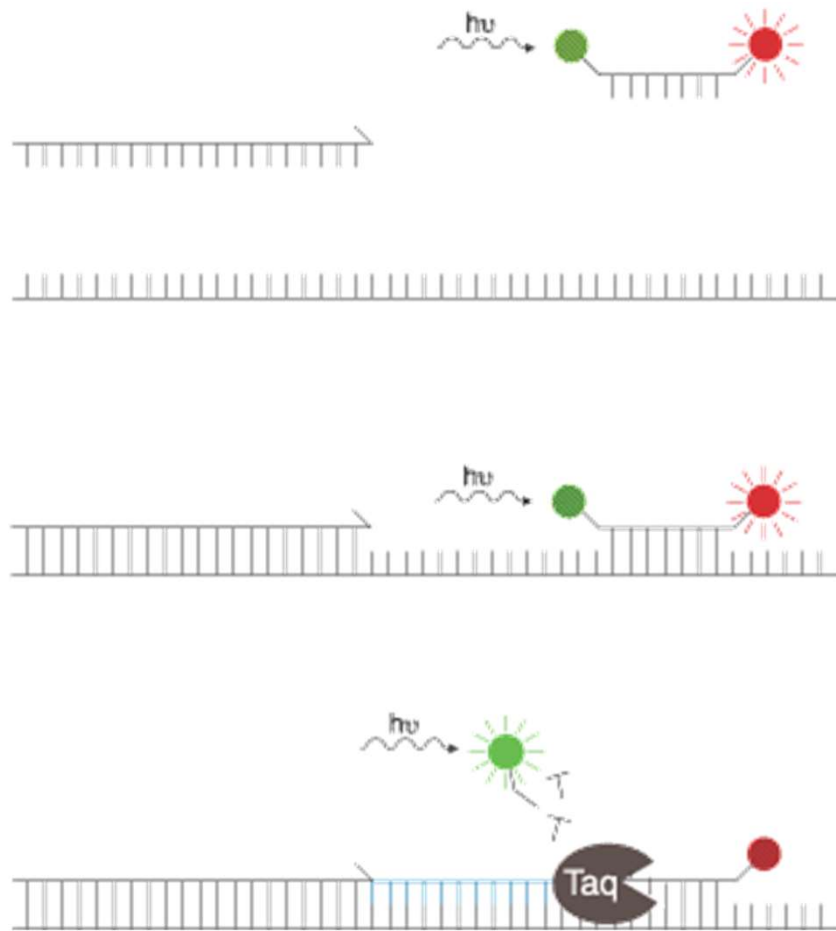
FLT3-ITD: internal tandemduplicates

Fragmentanalyse: capillaire electroforese

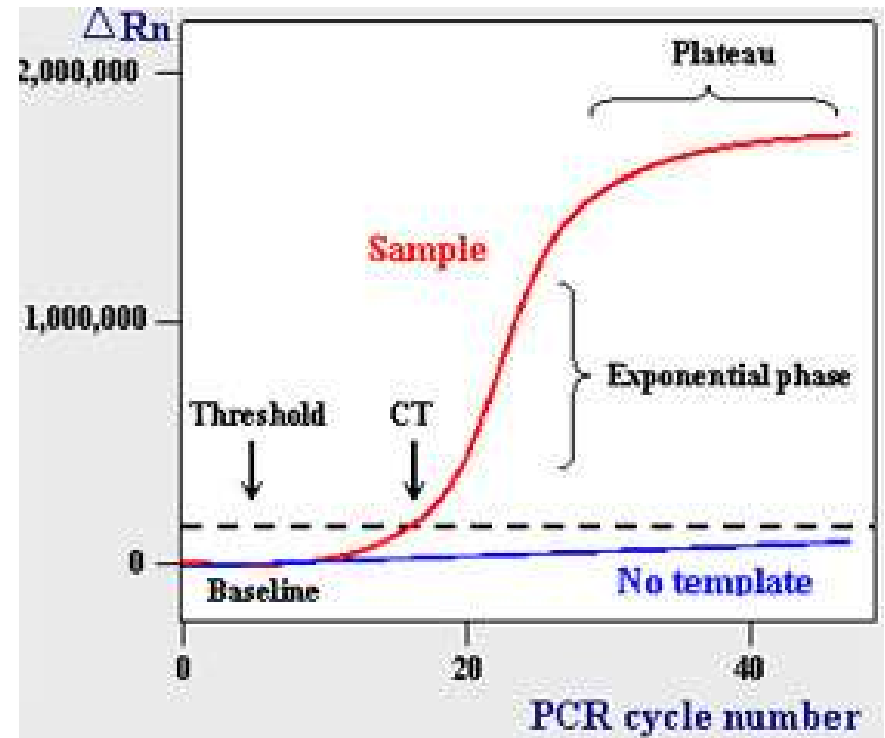
Principe real time qPCR

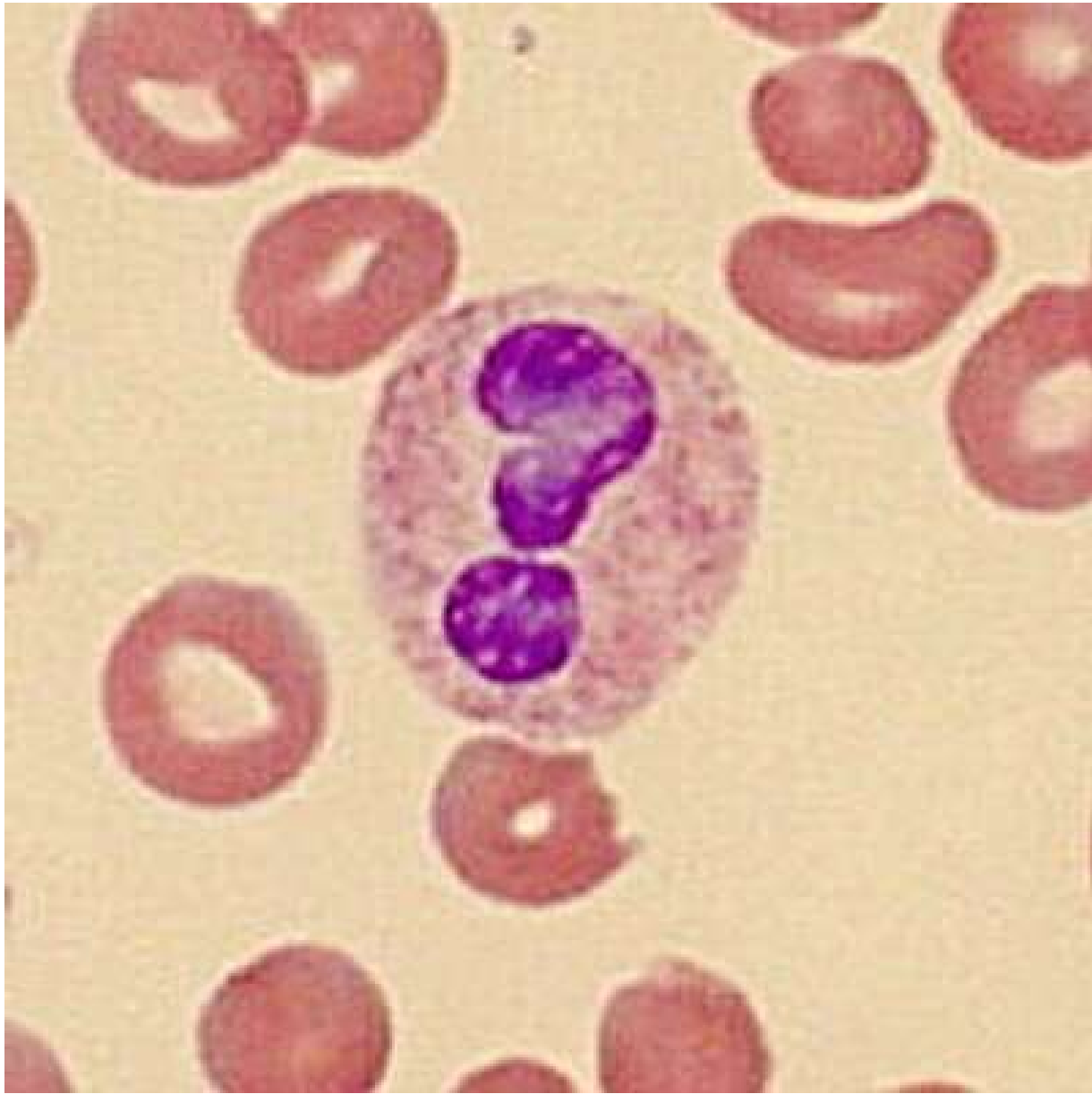

Denature

Anneal

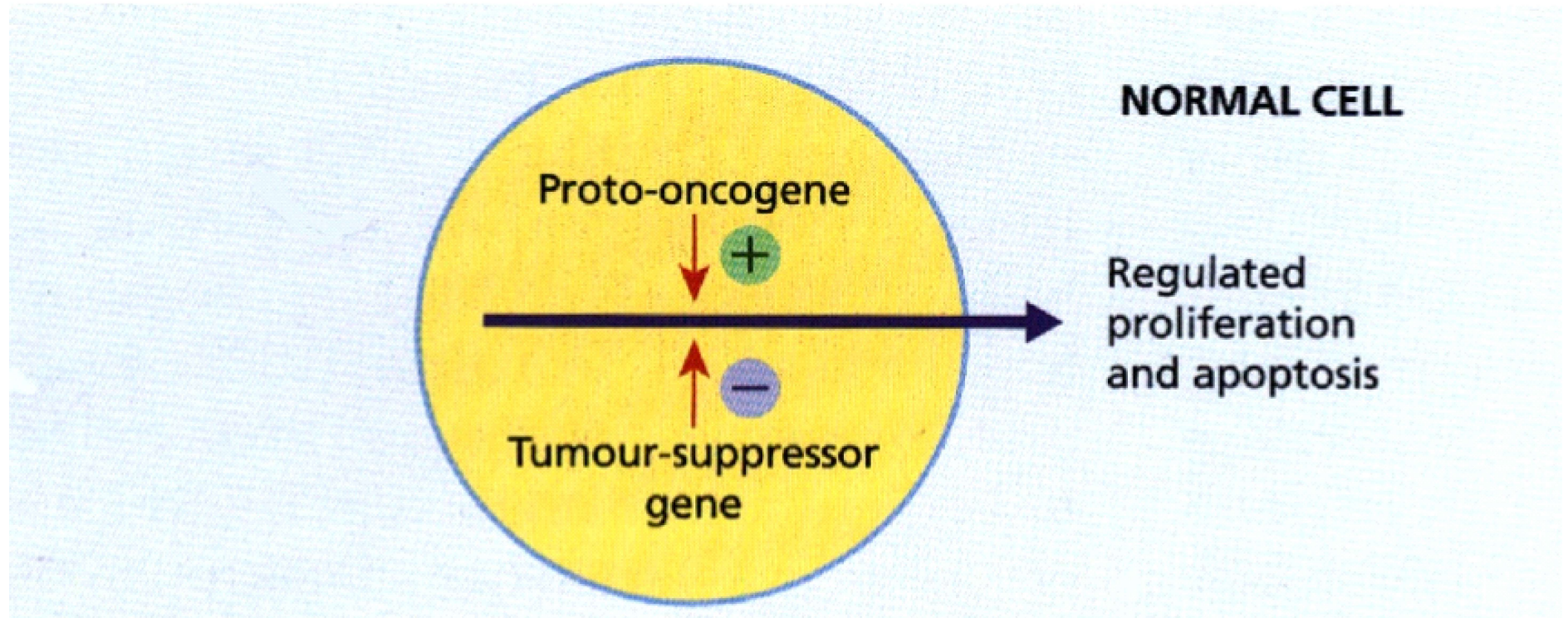
Extend

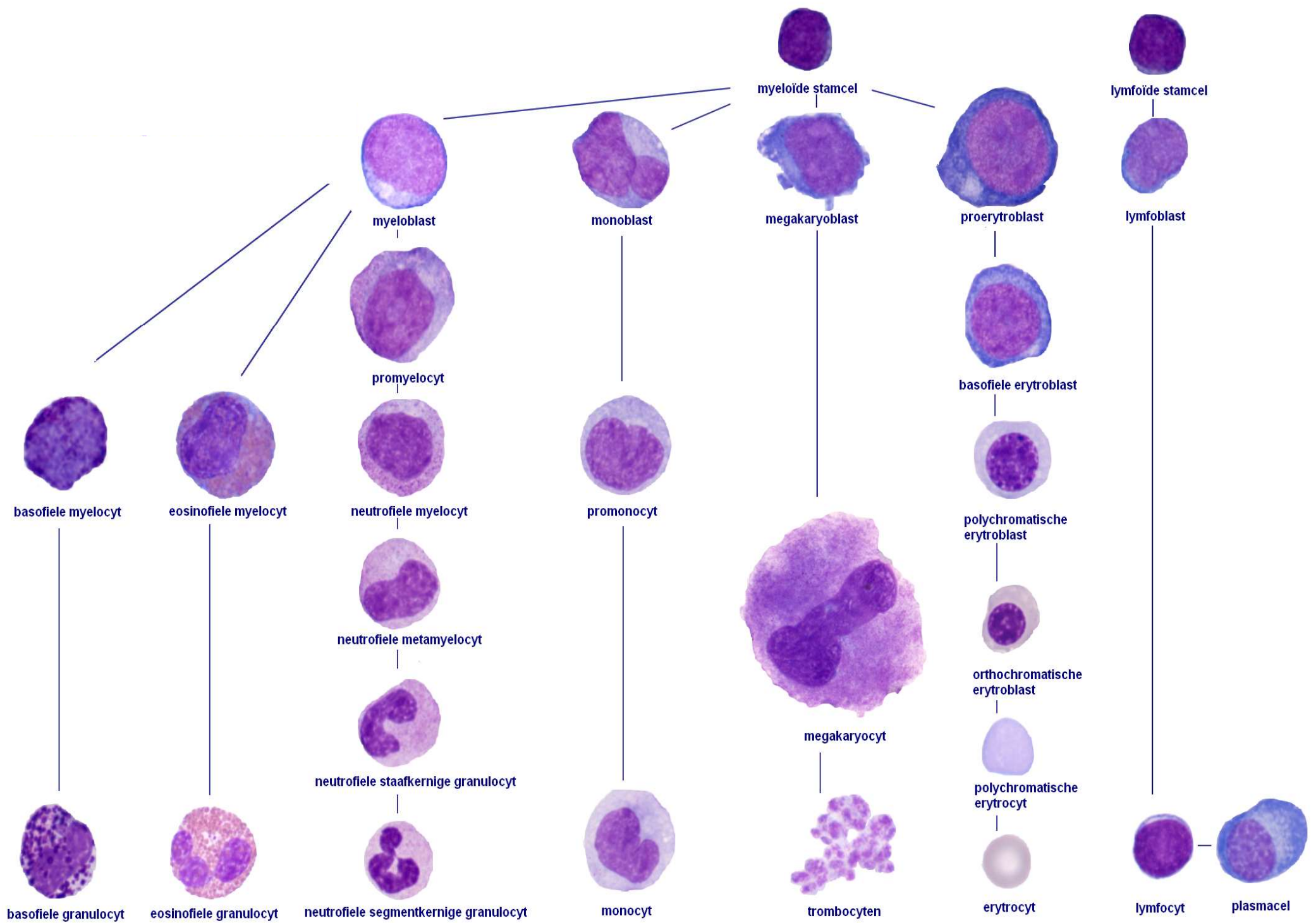

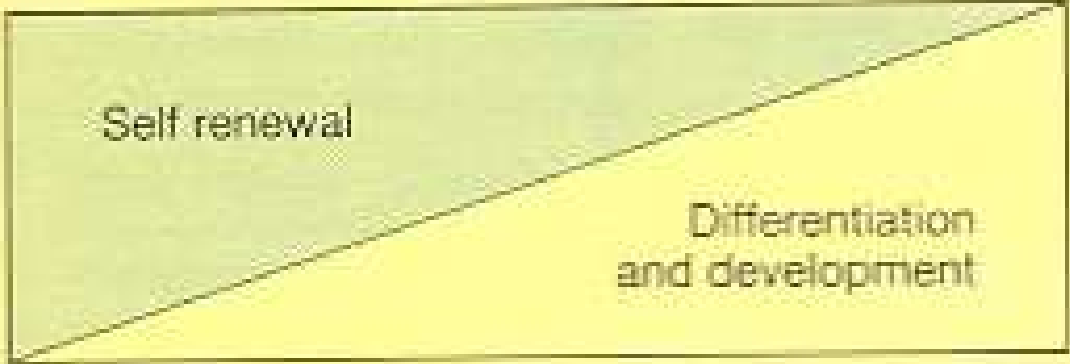

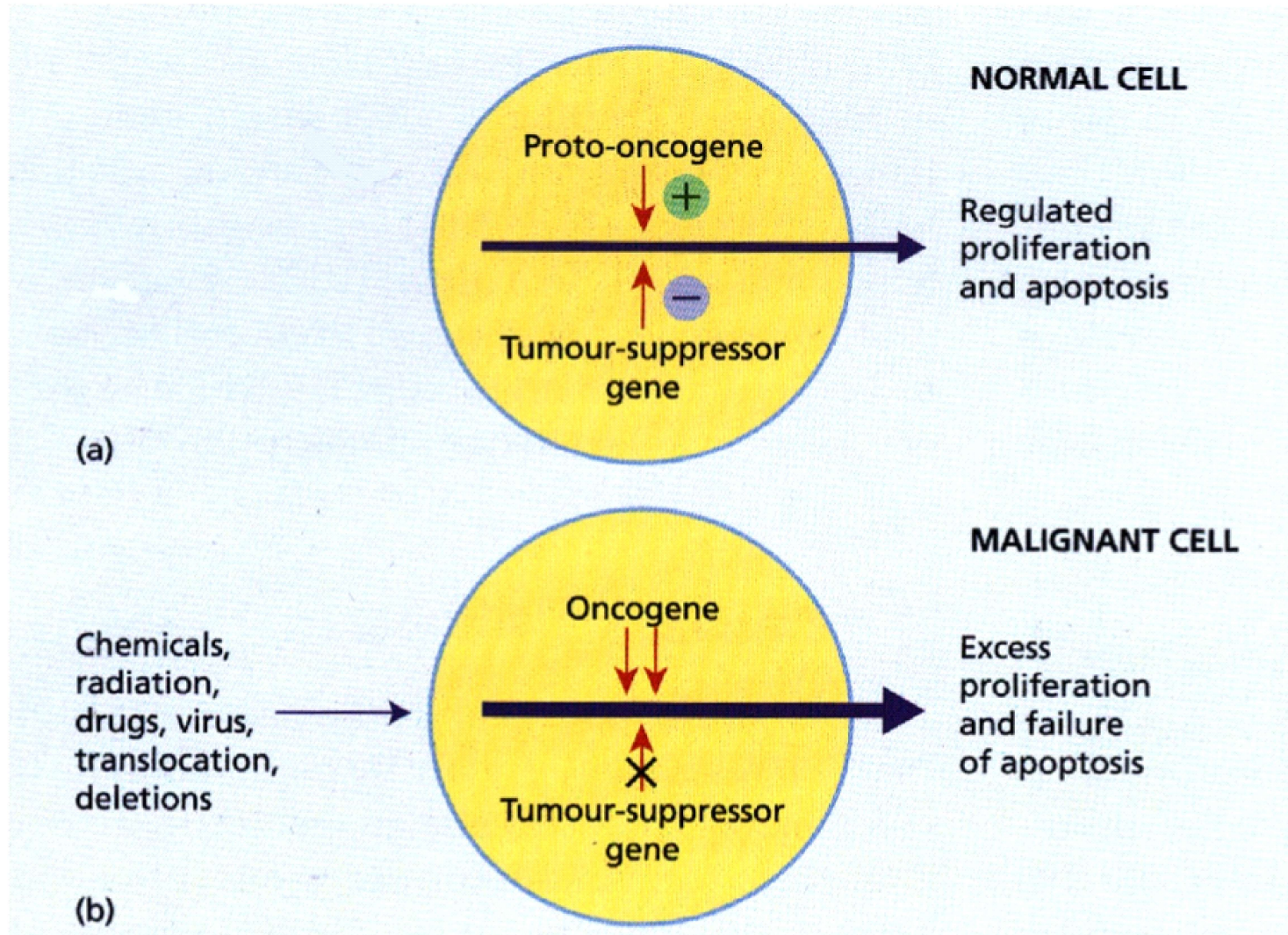
Balans

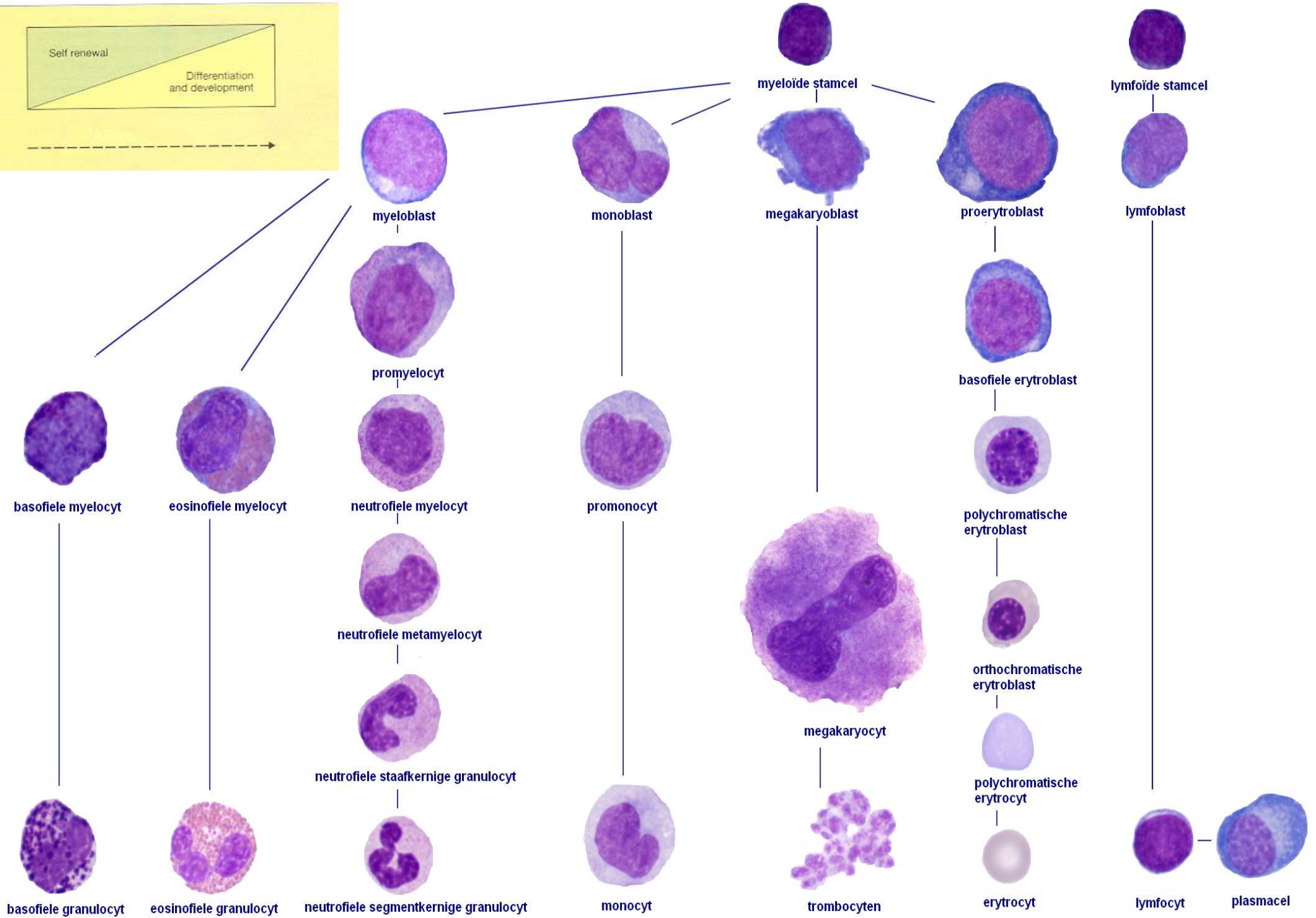
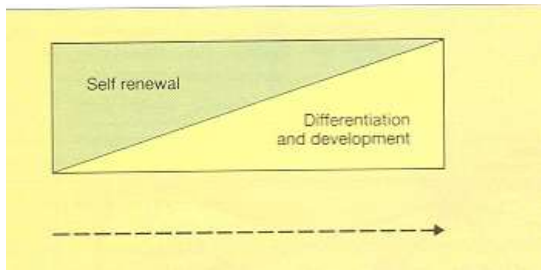

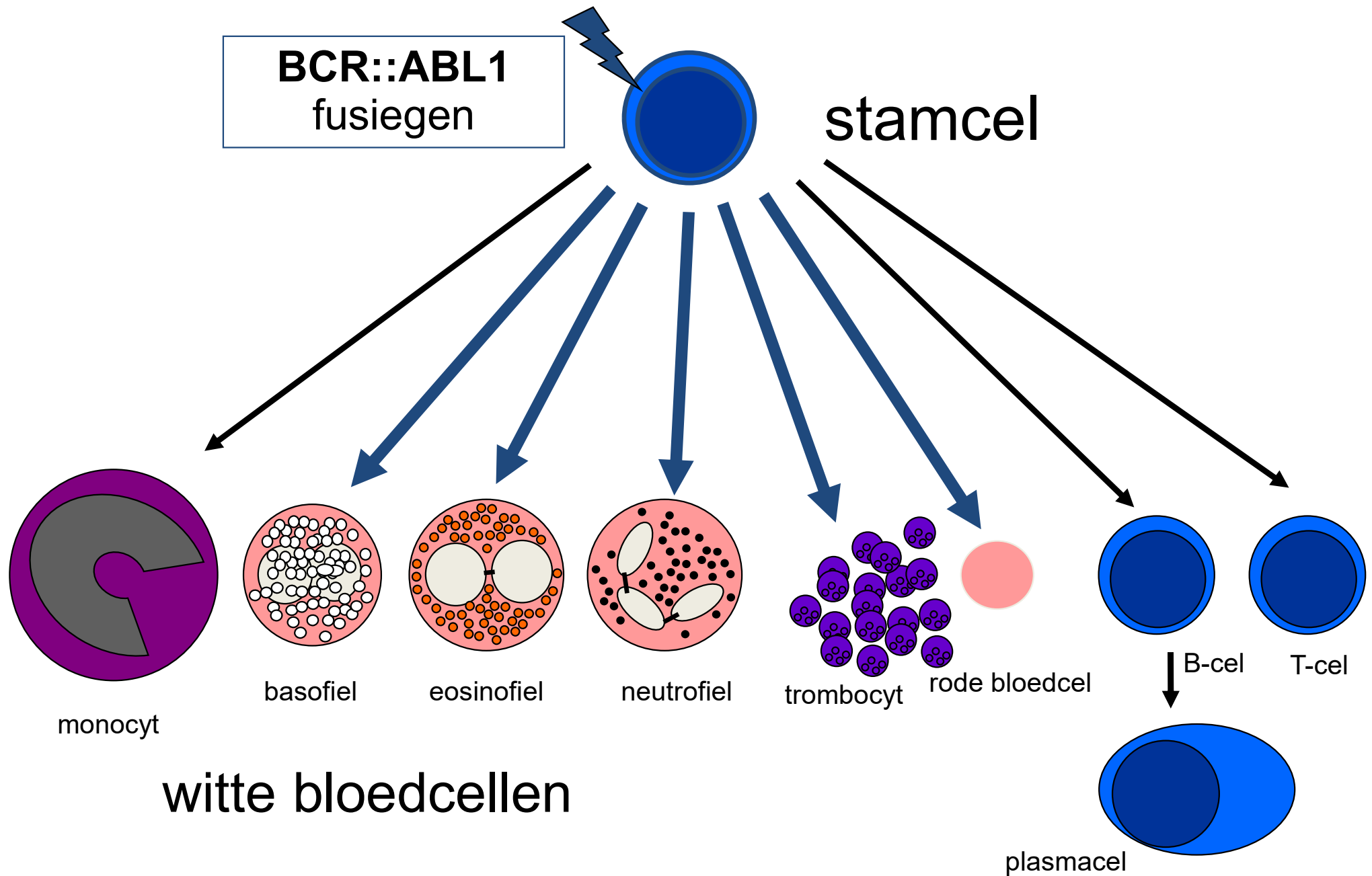

Balans ↔ geen balans

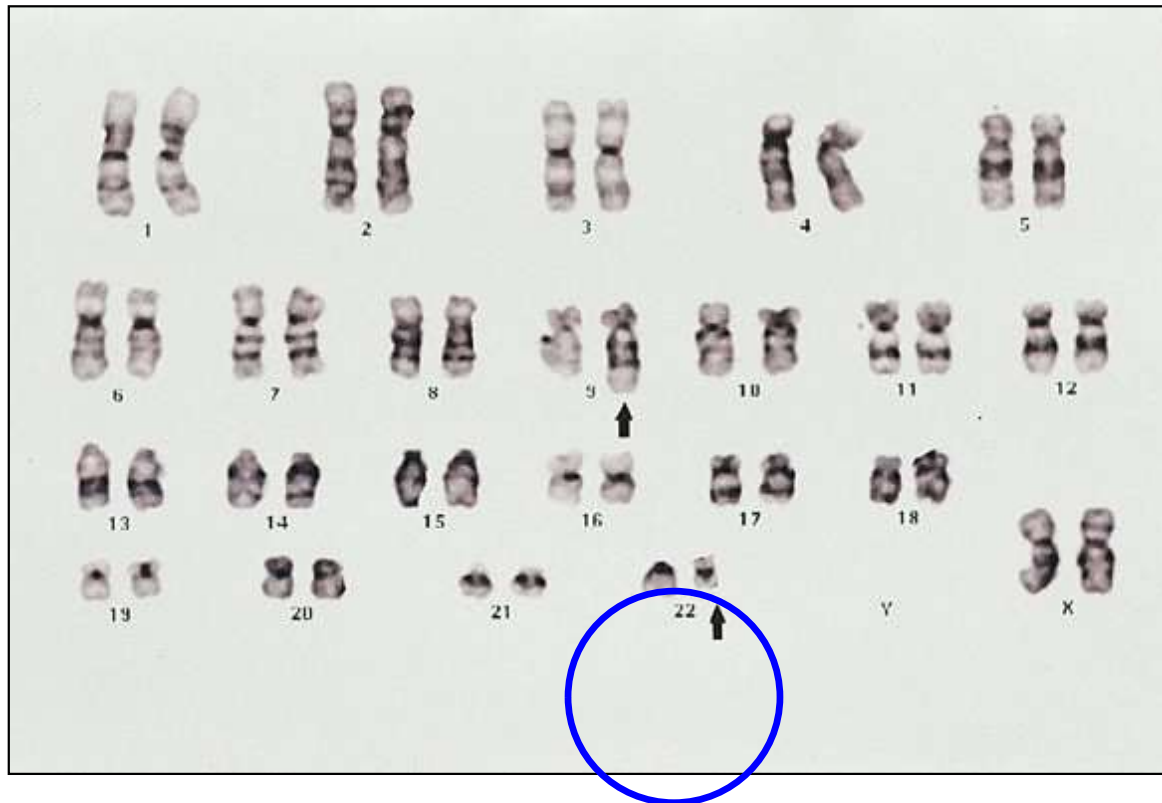
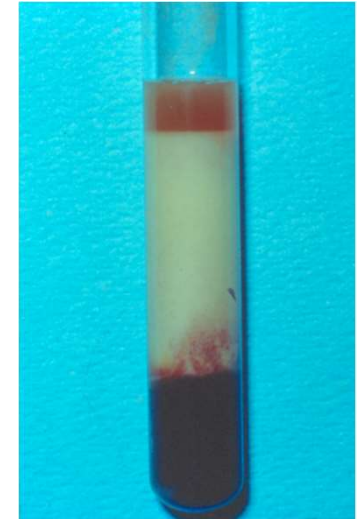

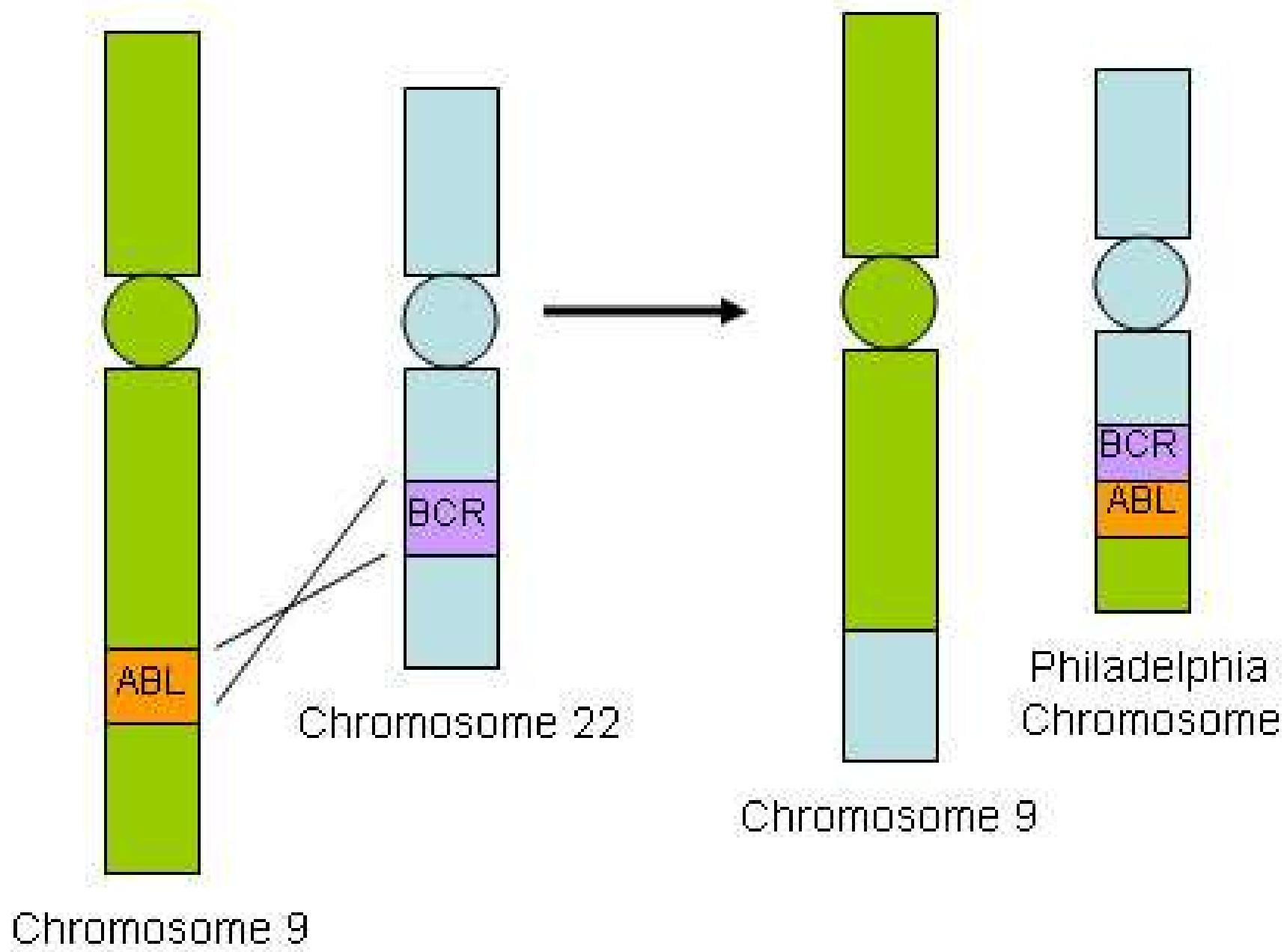
Bloedaanmaak bij Chronische Myeloïde Leukemie (CML)

Ph chrom.; t(9;22)(q34;q11.2)

Nowell PC, Hungerford DA.
A minute chromosome in human chronic
granulocytic leukemia.
Science **1960**;132:1497, abstract.

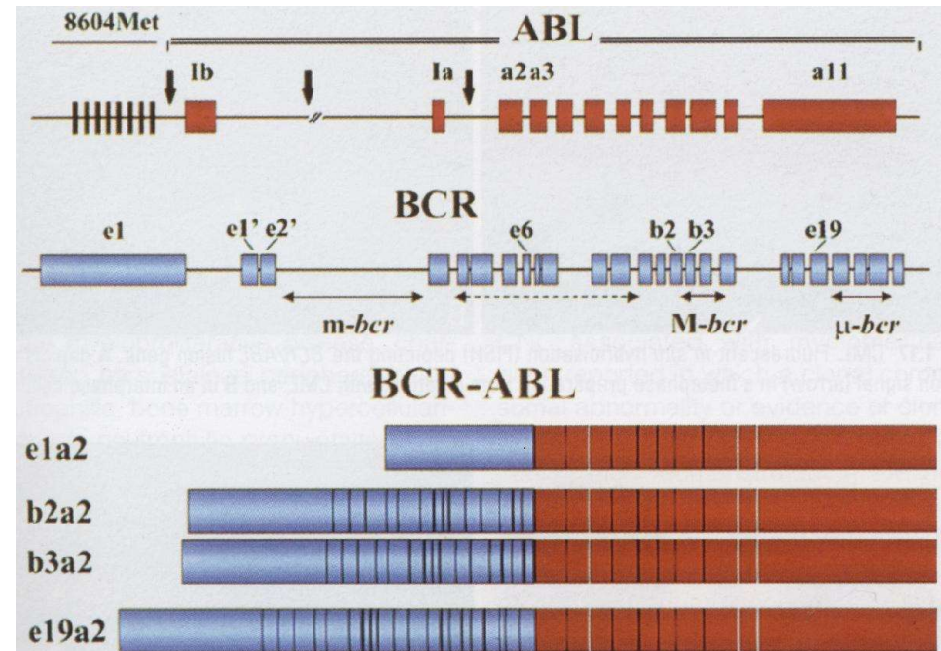
BCR::ABL1 product: Tyrosine kinase

CML: altijd BCR::ABL1 fusiegen +

Diagnose:

- Breukpunt:
  - **P210:**
    - **b2 (e13)/a2** (BV173)
    - **b3 (e14)/a2** (K562)
    - qRT-PCR
  - **P190: e1/a2** (TOM): qRT-PCR
    - Monocytose (dd: CMML)
    - B-ALL
    - 90% in lage concentratie aanwezig
  - **P230: e19/a2:** alleen conventionele PCR!
    - Bij sterke granulocyttaire uitrijping (dd: CNL)
    - Bij sterke trombocytose (dd: ET)
    - **Wordt niet standaard uitgevoerd!**

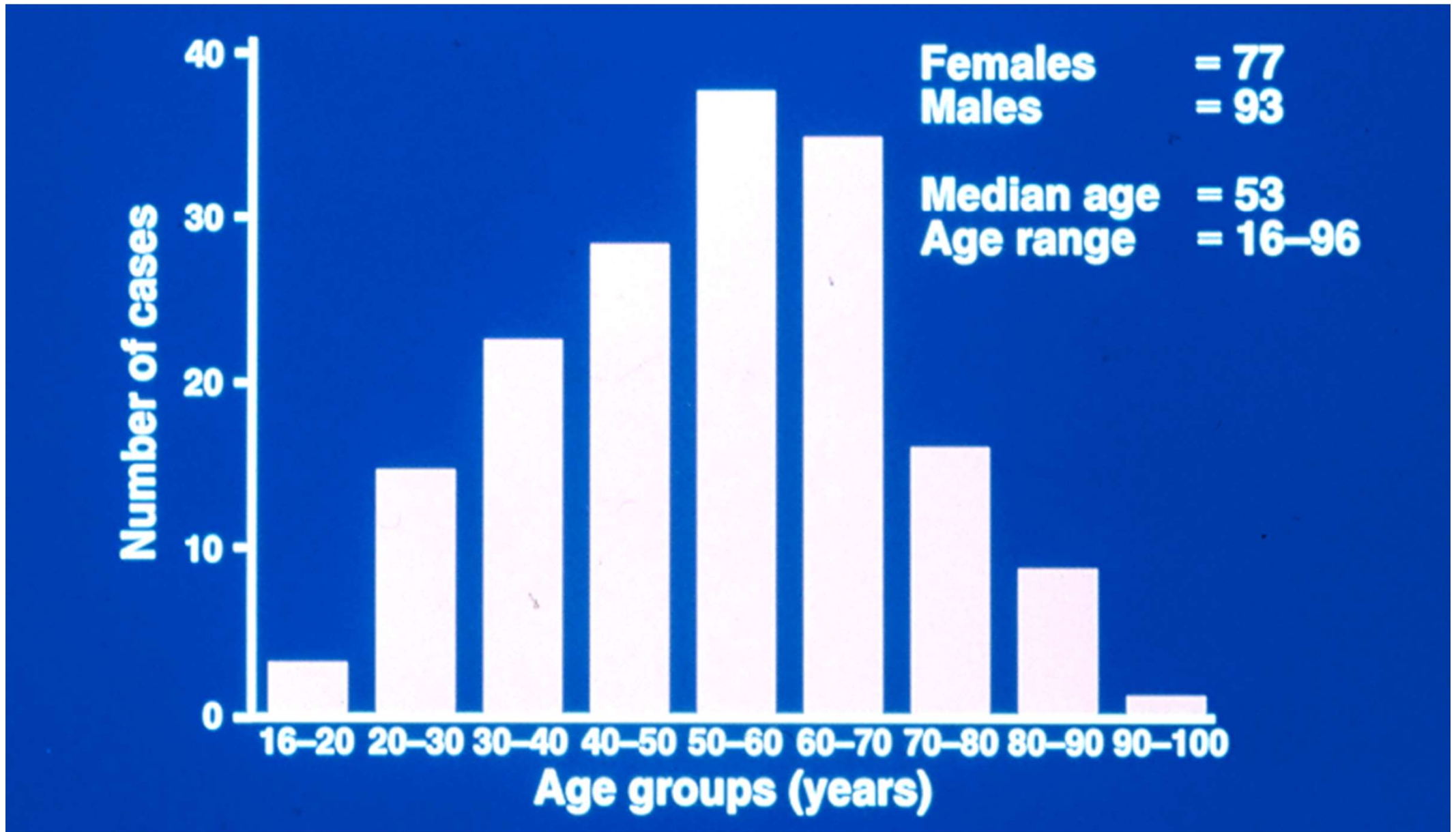

BCR::ABL1 fusiegen

Diagnose: cytogenetica en PCR

- Vaststellen t(9;22)/Ph. chromosoom
- Breukpunt *BCR::ABL1* (voor follow-up)
- Cryptic translocation: cytogenetica negatief
- Additionele cytogenetische afwijkingen

Leeftijds- en geslachtsverdeling bij 170 CML-patiënten

De milt

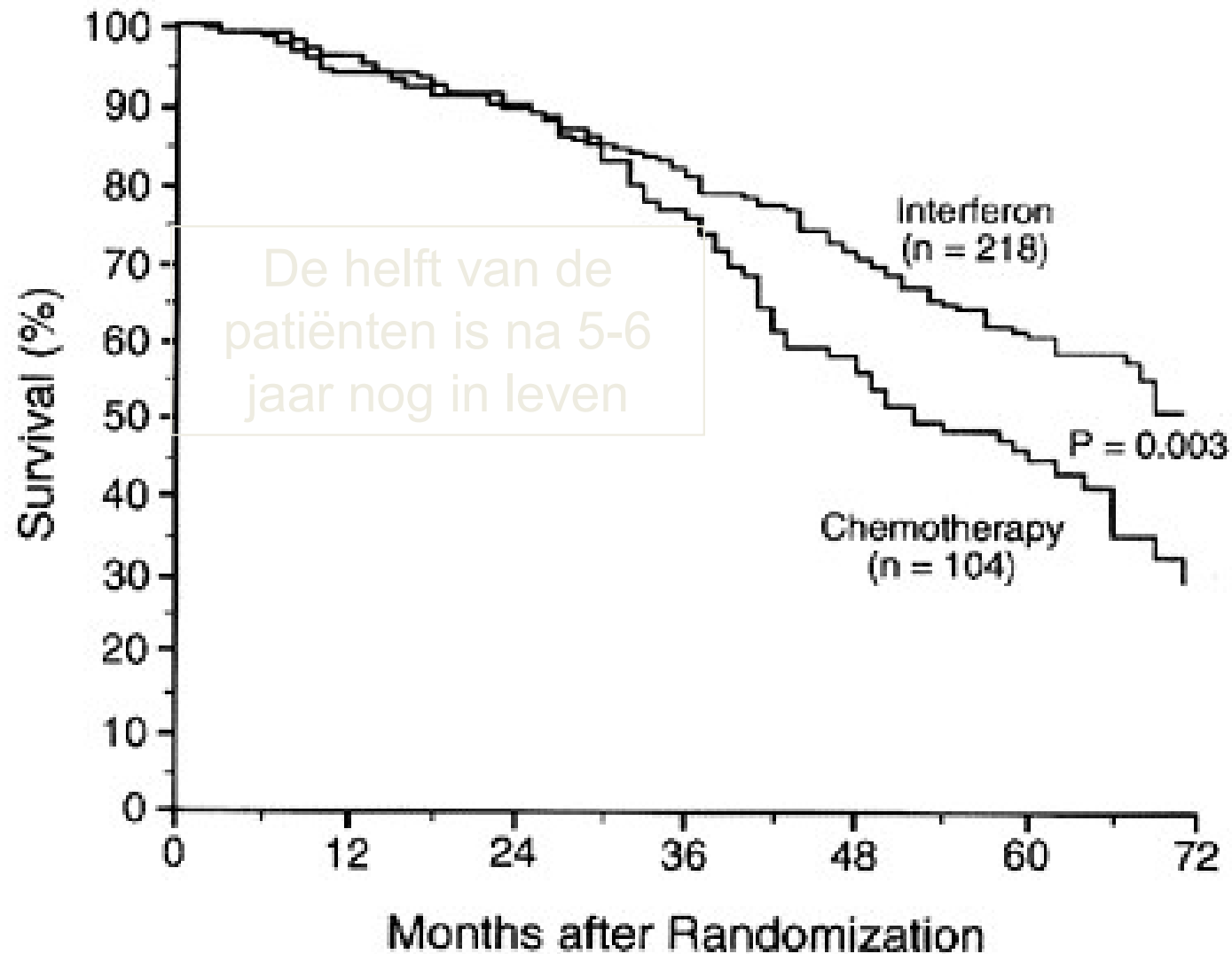

normaal

vergroot

Overleving CML 'vroeger' met twee verschillende behandelingen (1994)

Chronisch myeloïde leukemie

Karakteristieke vroegere beloop

Chronische fase

Geaccelereerde fase

Blastencrise

2e chronische fase

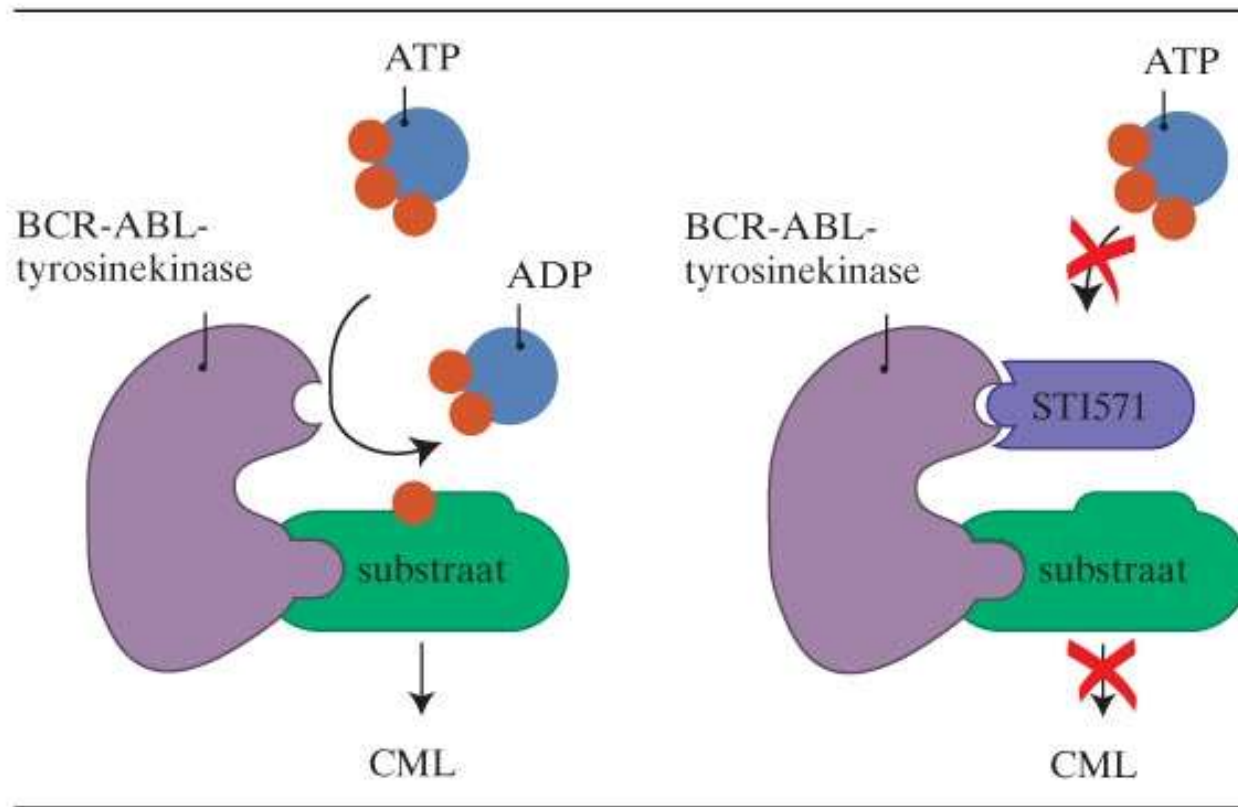
Blastencrise

Dood

Imatinib (Glivec)

Uitgangssituatie

Optimaal

3 maanden

***BCR::ABL1* ≤10% en/of Ph+ <65%**

6 maanden

***BCR::ABL1* ≤10% en/of Ph+ <35%**

12 maanden

***BCR::ABL1* ≤1% en/of Ph+ 0%**

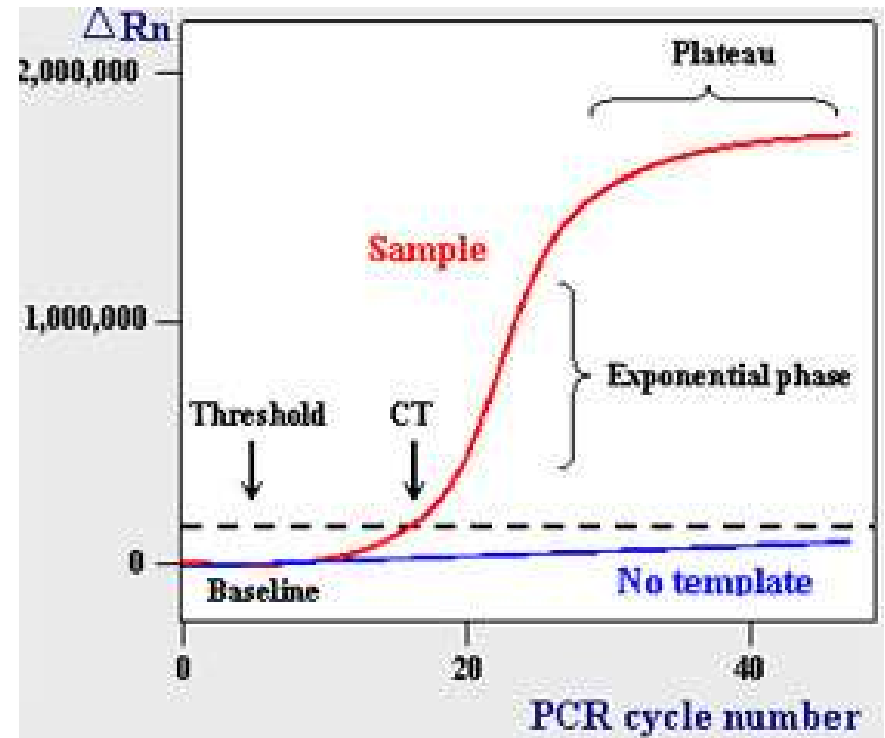
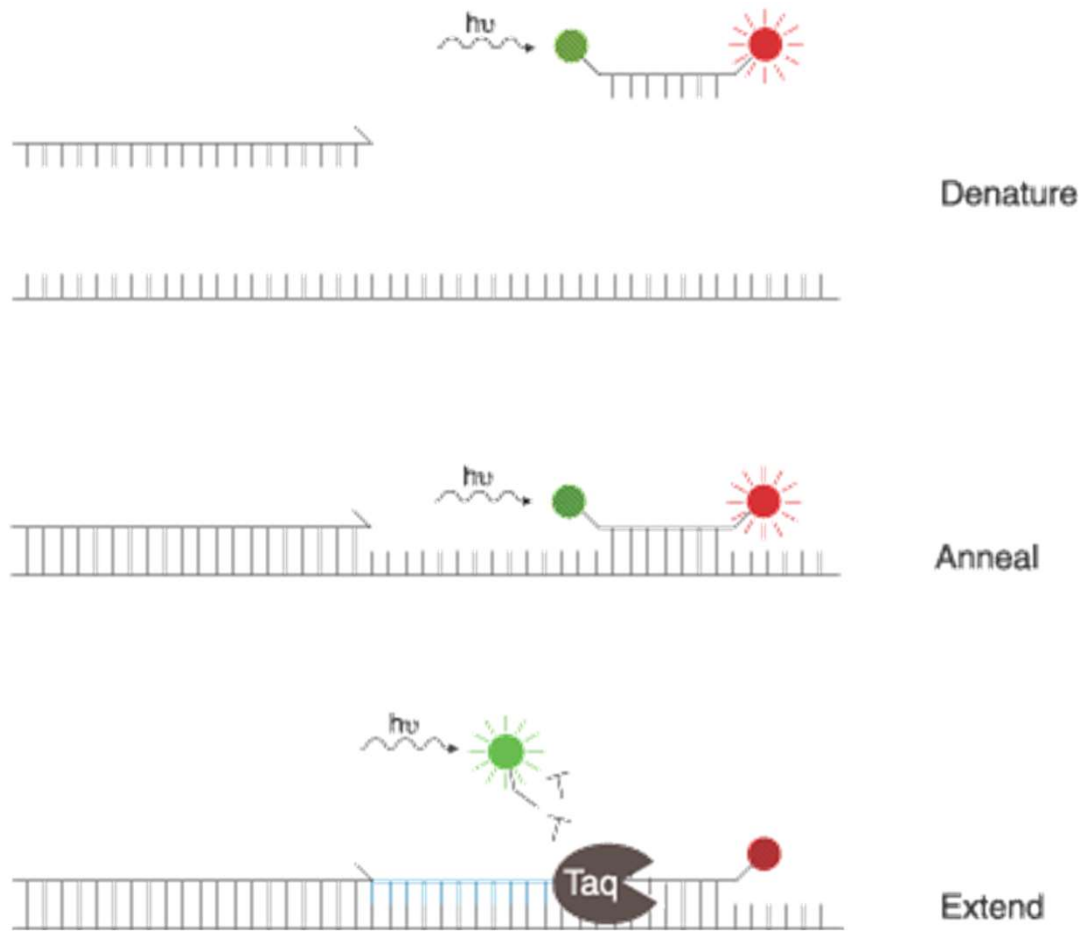
**Daarna, en op elk
moment**

***BCR::ABL1* ≤0,1%:
Major Molecular Response (MMR)**

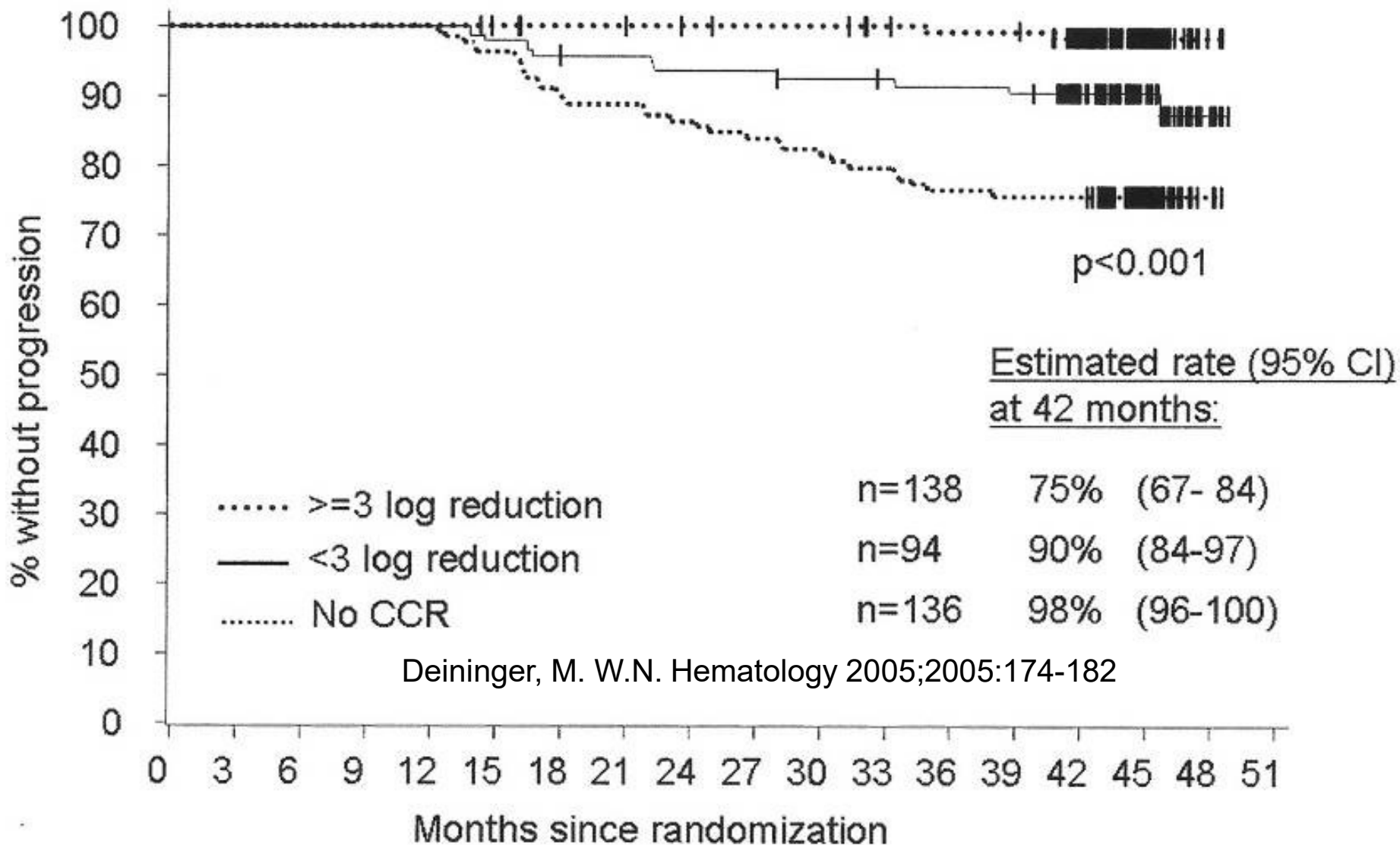
CMR: *BCR::ABL1*: < 0,0032% ($10^E-4,5$): stoppen?

Principe real time qPCR

Progressievrije overleving van CML-patiënten 'nu' behandeld met imatinib, afhankelijk van hun verbetering op 12 maanden

Diagnose: cytogenetica en PCR

- Breukpunt BCR::*ABL1*
- Concentratie
- Cryptic translocation: cytogenetica negatief
- Additionele cytogenetische afwijkingen

Follow-up: PCR en cytogenetica

- Concentratie Ph-chrom./BCR::*ABL1*

CML-AP/BP?:

- Additionele cytogenetische afwijkingen
- Additionele mutaties in BCR::*ABL1* (TKI-resistentie)
- Additionele mutaties in andere genen?

UMCG: NGS: 107 genes

Myeloid Extended Solution - 98 genes

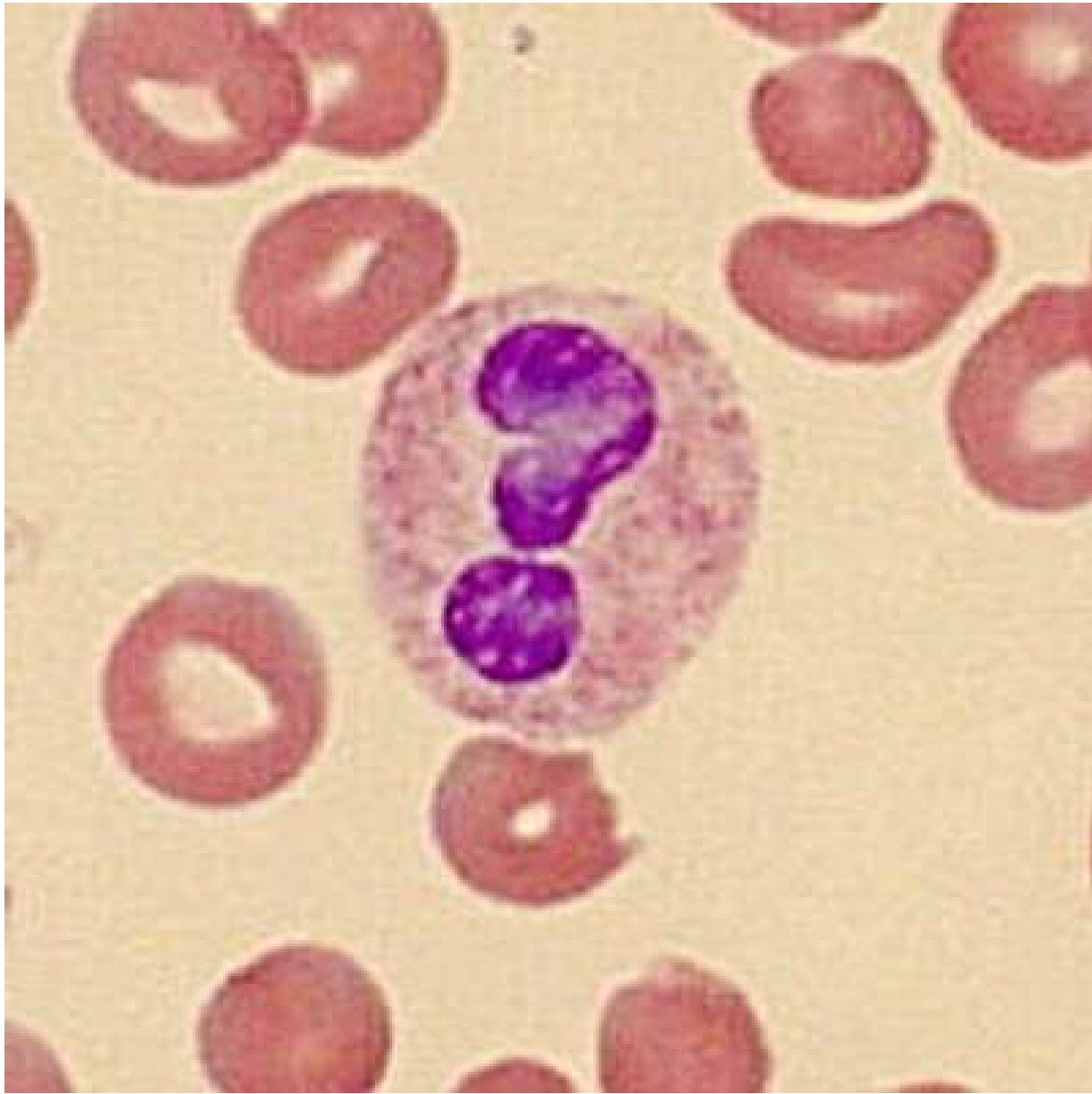
ABL1
ANKRD26
ASXL1
ASXL2
ATM
ATRX
BCOR
BCORL1
BRAF
BRCC3
CALR
CBL
CBLB
CBLC
CCND2
CDKN2A
CEBPA
CHEK2
CREBBP
CSF3R
CSMD1
CSNK1A1
CTCF
CUX1
DDX41
DHX15
DNMT3A
ELANE
ETNK1
ETV6
EZH2
FANCA

FANCL
FLT3
GATA1
GATA2
GNAS
GNB1
HNRNPK
HRAS
IDH1
IDH2
IKZF1
JAK1
JAK2
JAK3
KDM6A
KIT
KMT2A
KMT2D
KRAS
LUC7L2
MECOM
MET
MPL
MYC
NF1
NOTCH1
NOTCH2
NPM1
NRAS
PAX5
PDGFRA
PHF6
PIGA
PML

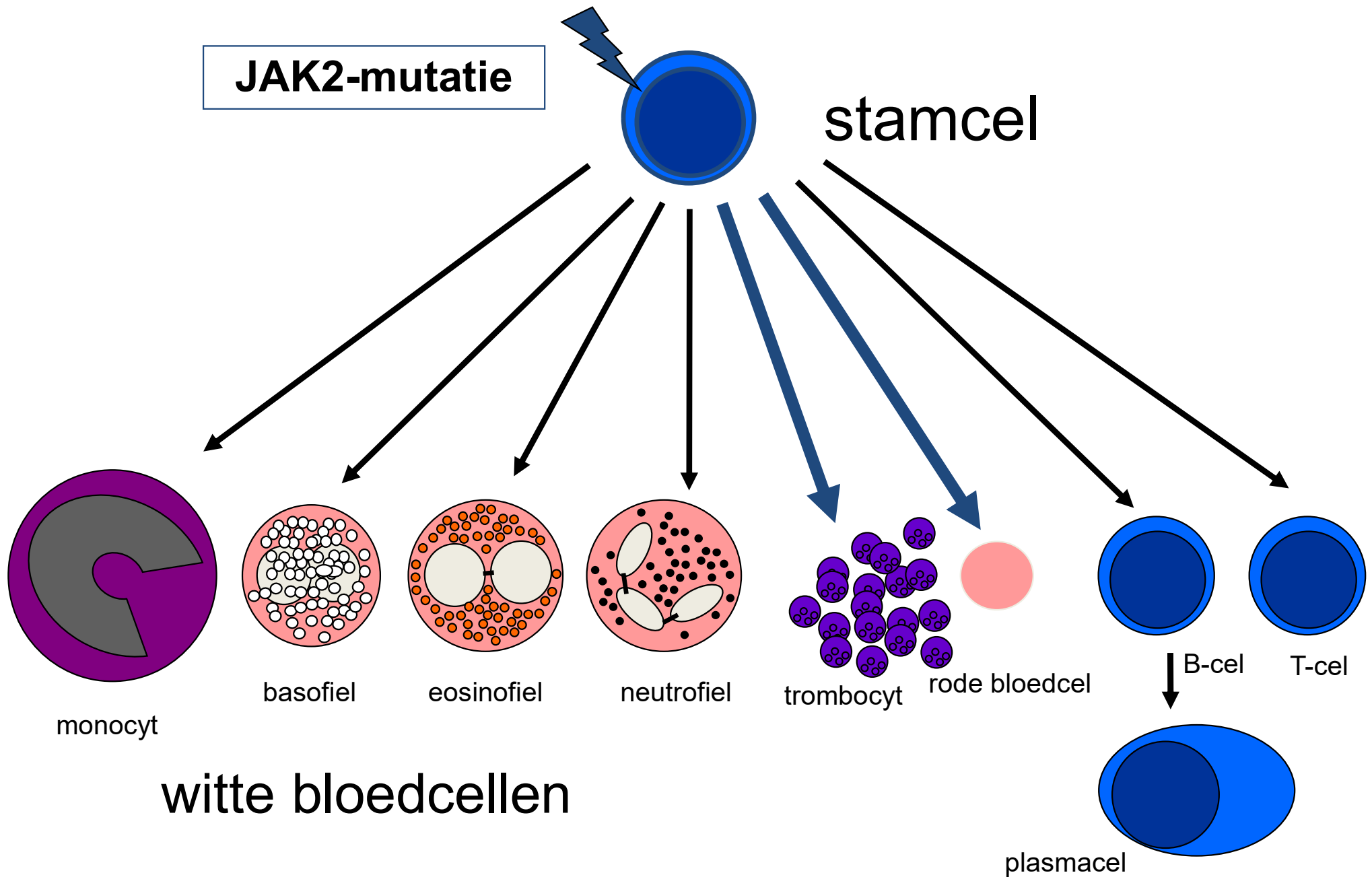
PPM1D
PTPN11
RAD21
RAF1
RB1
RBBP6
RPS19
RTEL1
RUNX1
SAMD9
SAMD9L
SBDS
SETBP1
SF3B1
SH2B3
SMC1A
SMC3
SOS1
SRP72
SRSF2
STAG1
STAG2
STAT3
STAT5B
TERC
TERT
TET2
TP53
U2AF1
WT1
ZBTB7A
ZRSR2

Extra 9 genes:

MYD88, FBXW7, PTEN, NFE2, BIRC3, IL2RG, SAMHD1, TCL1A, UBA1

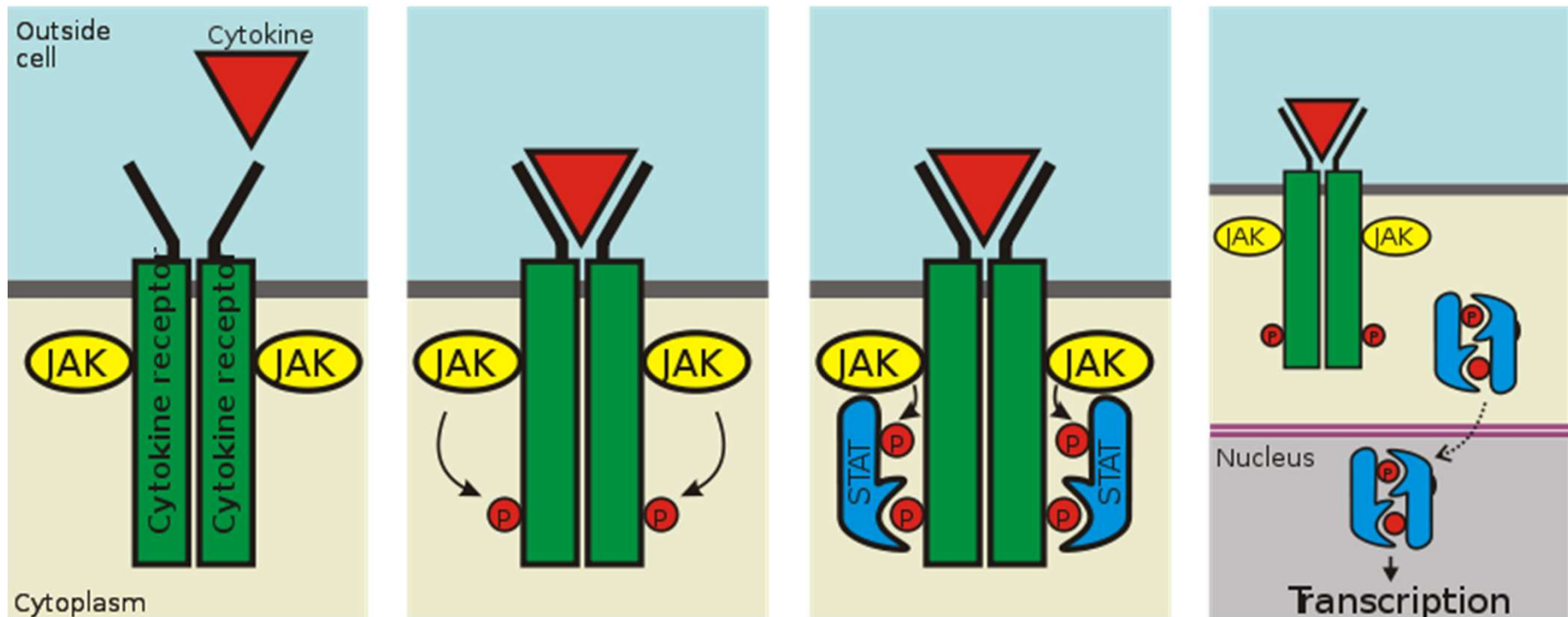

Bloedaanmaak bij PV/ET/PMF

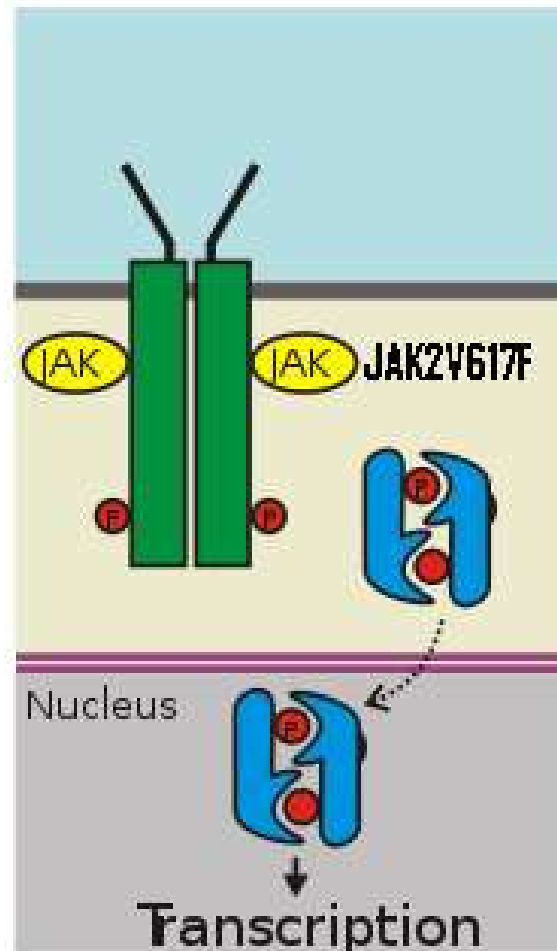
JAK2

Janus Kinase 2: fosfo(P)-tyrosine kinase

Mechanisme activatie bij *JAK2* mutaties

Activeert zonder
cytokine (Epo, Tpo)

JAK2 V617F

- Janus Kinase 2 eiwit: (Just another kinase)
  - Gen: bestaat uit 24 exonen op 9p24
  - Meestvoorkomende mutatie:
    - **Puntmutatie in exon 14**
    - **Guanine** vervangen door **Thymine**
    - 617^e aminozuur **Valine** vervangen door **Fenylalanine**
    - **JAK2 V617F mutatie**

JAK2 V617F mutatie

- Analysetechniek: qPCR
- **Diagnose:**
  - Homozygoot of heterozygoot?
  - Positief tot 1% allelfrequentie (MODHEM)
  - 1– 0,1%: **“zwak positief, klinische betekenis onduidelijk”**
  - < 0,1%: negatief
- **Follow-up:**
  - Post-allo-Tx
  - JAK2-remmers (ruxolitinib)

Casus

- **Man, 1956**
  - **Verwijzer: MDL arts**
  - **VG: sinds 2013 linkszijdige colitus ulcerosa**
  - **2015: actuele klacht: jeuk na douchen**
    - geen trombose
    - geen hoofdpijn
    - geen B-symptomen
  - **LO: rood hoofd**
    - geen palpabele milt en lever
    - geen tekenen van trombosebeen
    - **ECHO: milt iets vergroot (13,9 cm)**

Casus

- **Lab:**
  - **Cytometrie/Diff:**
    - **Hb 12,5 mmol/L**
    - **MCV 91**
    - **WBC $7.5 \times 10^9/L$**
    - **PLT $252 \times 10^9/L$**
    - **Handdiff: normaal**
  - **Overig:**
    - **CRP <5**
    - **LDH normaal**
    - **EPO: 1,2 (4,5 – 19,6 U/L)**

Casus

Beenmergaspiraats:

- Hypercellulair, vlokrijk crista-aspiraats met een actieve, licht afwijkende erythropoiese, geen depotijzer en geen inbouw, normaal actieve, licht afwijkende myelopoiese, actieve, licht afwijkende megakaryopoiese en < 5% blasten.
- Conclusie: actief beenmerg, **dd: reactief of beginnend MPN-beeld, mede gezien ijzergebrek is PV niet geheel uitgesloten.**

Beenmergbiopsie:

- **Normocellulair (!!)** beenmerg met toegenomen erythropoiese en megakaryopoiese. Megakaryocyten sporadisch iets groter dan normaal.
- Conclusie: **dd: reactief of myeloproliferatief neoplasma**

Casus

Aanvullend onderzoek:

- Erythrocytenvolume: **erythrocytenvolume** relatief meer **toegenomen** dan plasmavolume. Beeld kan passen bij PV.
- **Verlaagde Epo spiegel**
- **Cytogenetica:**
  - 46, XY
- **Moleculaire diagnostiek:**
  - BCR::ABL niet aangetoond (detectiegrens 1%)
  - JAK2V617F niet aangetoond (detectiegrens 0,1%)
  - JAK2 exon 12 mutaties niet aangetoond (detectiegrens 10-20%)
  - CALR mutaties niet aangetoond (detectiegrens 10-20%)

UMCG: NGS: 107 genes

Myeloid Extended Solution - 98 genes

ABL1
ANKRD26
ASXL1
ASXL2
ATM
ATRX
BCOR
BCORL1
BRAF
BRCC3
CALR
CBL
CBLB
CBLC
CCND2
CDKN2A
CEBPA
CHEK2
CREBBP
CSF3R
CSMD1
CSNK1A1
CTCF
CUX1
DDX41
DHX15
DNMT3A
ELANE
ETNK1
ETV6
EZH2
FANCA

FANCL
FLT3
GATA1
GATA2
GNAS
GNB1
HNRNPK
HRAS
IDH1
IDH2
IKZF1
JAK1
JAK2
JAK3
KDM6A
KIT
KMT2A
KMT2D
KRAS
LUC7L2
MECOM
MET
MPL
MYC
NF1
NOTCH1
NOTCH2
NPM1
NRAS
PAX5
PDGFRA
PHF6
PIGA
PML

PPM1D
PTPN11
RAD21
RAF1
RB1
RBBP6
RPS19
RTEL1
RUNX1
SAMD9
SAMD9L
SBDS
SETBP1
SF3B1
SH2B3
SMC1A
SMC3
SOS1
SRP72
SRSF2
STAG1
STAG2
STAT3
STAT5B
TERC
TERT
TET2
TP53
U2AF1
WT1
ZBTB7A
ZRSR2

Extra 9 genes:

MYD88, FBXW7, PTEN, NFE2, BIRC3, IL2RG, SAMHD1, TCL1A, UBA1

Casus: PV!

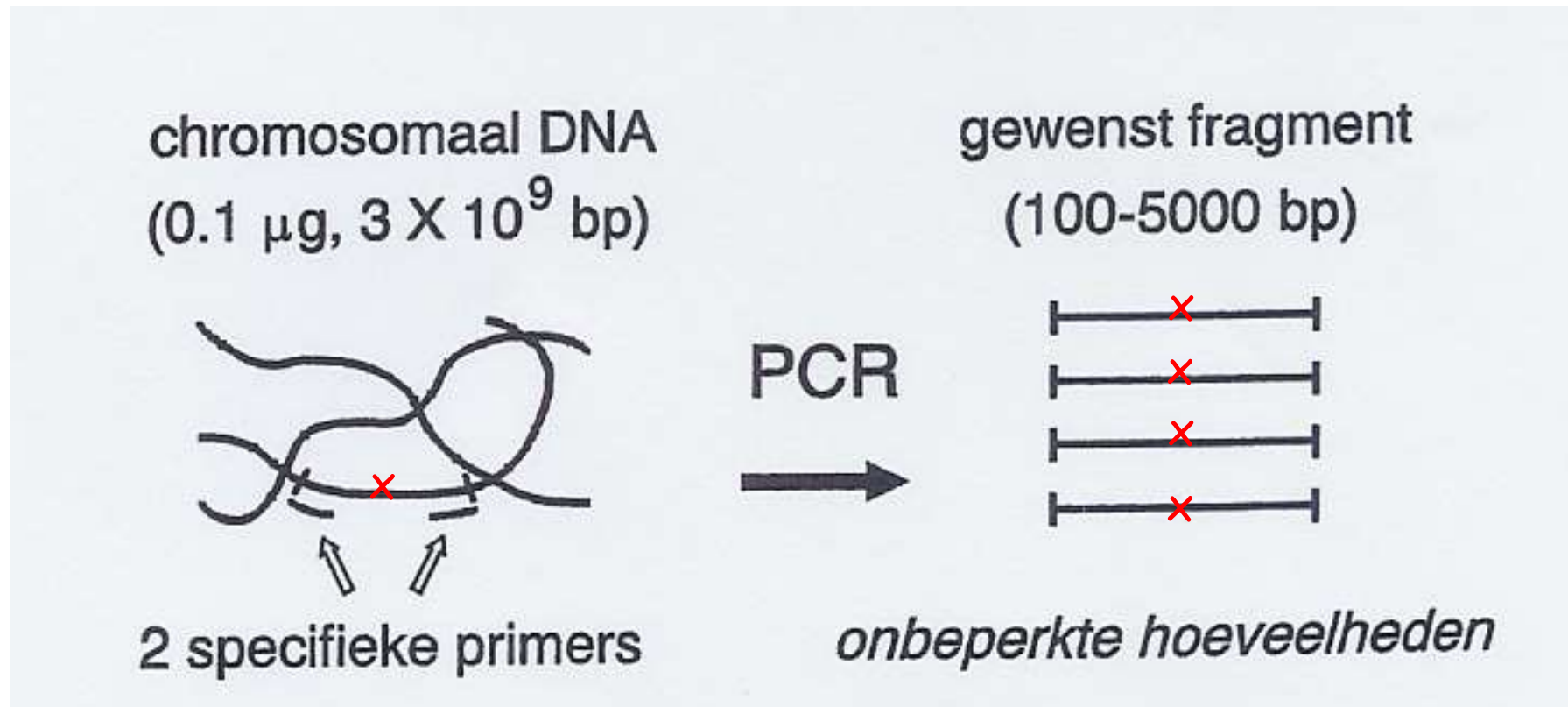
Geen BCR-ABL, JAK2 V617F, CALR mutatie en MPL aangetoond

Gen	cNomen	pNomen	Allelfreq.
JAK2	c.1849G>T	p.V617F	0,37
JAK2	c.1852T>C	p.C618R	0,37
ASXL1	c.2344_2350delCATCCGG	p.H782Mfs*34	0,06
DNMT3A	c.875T>C	p.I292T	0,06

Polymerase ketting reactie Polymerase chain reaction

PCR: 1:100.000-1.000.000 cellen!

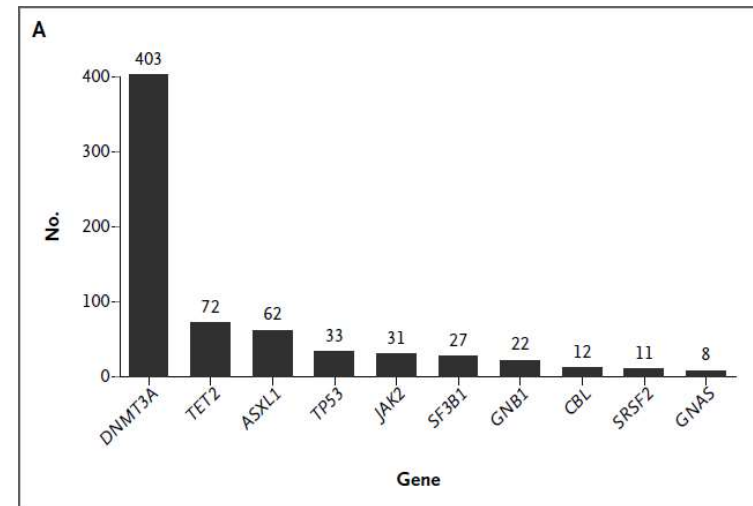
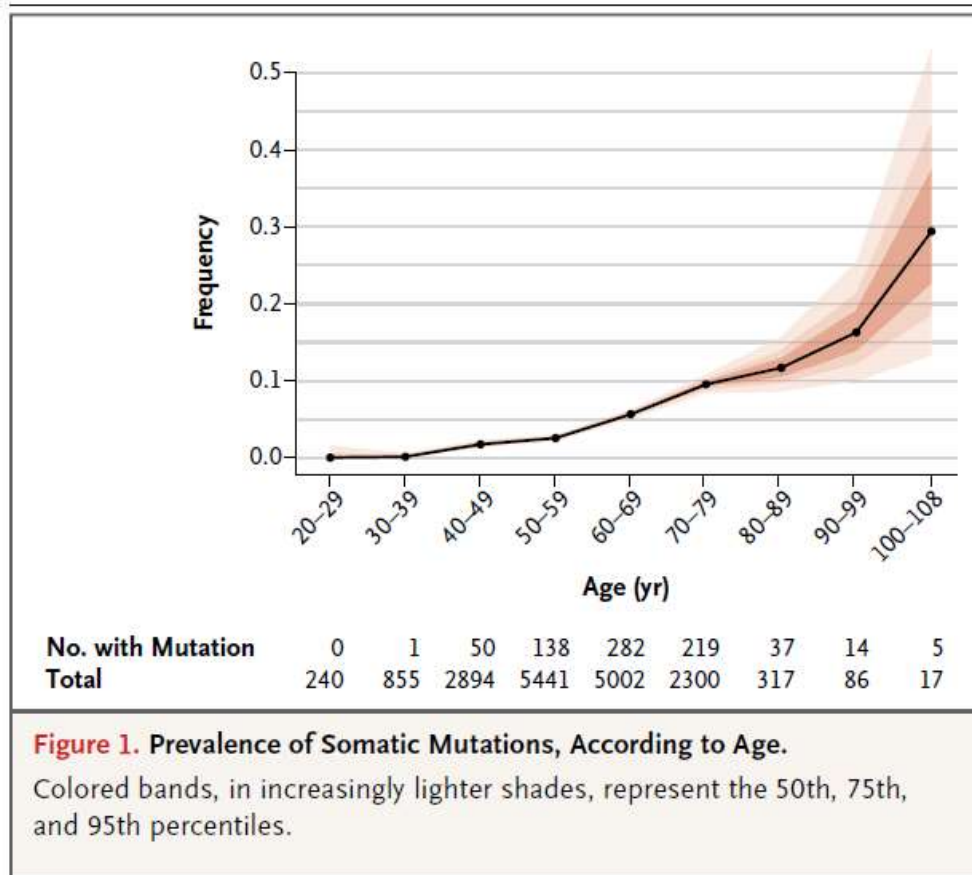

Casus: PV!

Geen BCR-ABL, JAK2 V617F, CALR mutatie en MPL aangetoond

Gen	cNomen	pNomen	Allelfreq.
JAK2	c.1849G>T	p.V617F	0,37
JAK2	c.1852T>C	p.C618R	0,37
ASXL1	c.2344_2350delCATCCGG	p.H782Mfs*34	0,06
DNMT3A	c.875T>C	p.I292T	0,06

Age-Related Clonal Hematopoiesis Associated with Adverse Outcomes

Blood 2015, Steensma et al.

Clonal Hematopoiesis of Indeterminate Potential, CHIP

- normaal bloedbeeld
- geen dysplasie
- geen afwijkende kliniek
- verworven mutaties in genen geassocieerd met hematologische maligniteiten
- Variant allel frequentie $\geq 2\%$ in bloed

Pathogenesis: Clonal evolution to MDS/AML

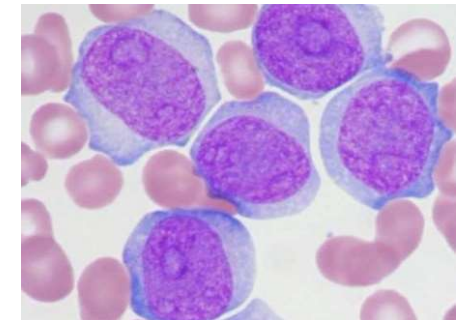
Hematopoiesis

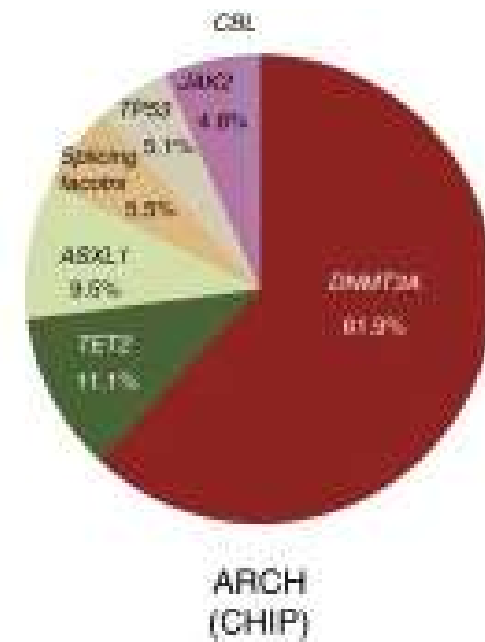
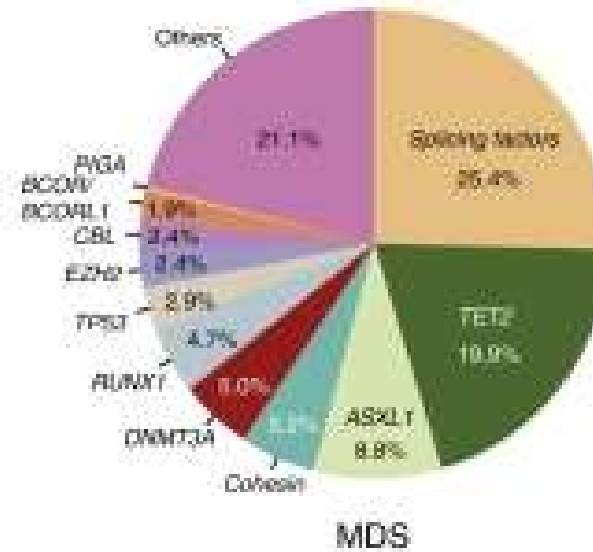
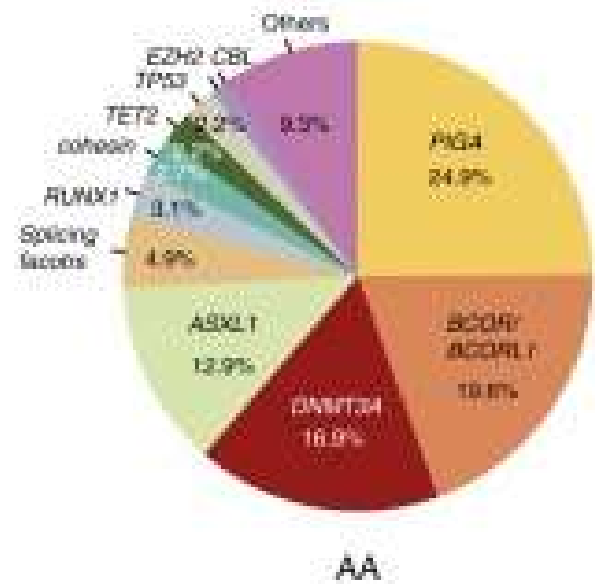

Clonal Hematopoiesis
CHIP

Risk about 1% per year

- Clonal hematopoiesis in acquired aplastic anemia
- [Seishi Ogawa](#)
- [Blood](#). 2016 Jul 21; 128(3): 337–347.

Pas op: JAK2 V617F kan ook een CHIP variant zijn!!

